

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
16:59	17:11	17:21	17:09	17:02	17:18	17:11	17:21	17:20	17:02	כניסת שבת
18:16	18:14	18:17	18:16	18:15	18:17	18:16	18:15	18:16	18:15	יציאת שבת
18:52	18:54	18:55	18:52	18:55	18:53	18:54	18:54	18:53	18:55	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

תוספת מיוחדת לפתיחת התוכנית החדשה "קנין חכמה"

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

דף היומי: כבא בתרא מ"ב - מ"ח | משנ"ב: מסימן ר"ב סעיף ט"ו עד סימן ר"ד סעיף ג' | מוסר: אהבת חסד וזאתה נדבר אודות הספר 'עוד עוד ענין' | קנין חכמה: יום 1 עד סוף הספר • ארחות צדיקים הקדמה עד 'וכל הדעות'

יום המישי ד' אדר תשע"ז | פניני פרשת תרומה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

באחד הימים שאל ר' איזי את תלמיד רבינו, האם נראה לו שרבינו יודע שהוא נוסע ברכב ה'רולס רויס', הרכב היוקרתי ביותר בעולם, רבינו שמע ושאל כמה עולה רכב כזה, אמרו לו שבאוסטרליה זה עולה ארבע מאות אלף דולר. רבינו נדרך, מה עולה כל כך ברכב זה??

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל מסתובב על פתחי נדיבים למען הישיבה

לכל קצוות תבל, כדי לחזק את תפוצות ישראל ולהראות לכולם את נצחיות התורה ולזכות אותם בהחזקתה.

ההכנות לנסיעה

אכן, כשדובר בתחילה שיאלץ לנדוד לגלות, לא הסכים אף לשמוע על הנושא. לעזוב את הישיבה, נשמת חייו, שיעוריו וסדריו הקבועים כמסמרות נטועים, ולצאת לגולה?? רק לאחר כמה שנים, כשראה עד כמה גדול הוא העול הכלכלי של הישיבה, ניאות לצאת לחו"ל, לא לפני שעשה לכך הכנות רבות.

מתוך דאגה ללימוד התורה שלו, שאולי יפגם במשהו כתוצאה מנסיעותיו וטלטוליו - רגיל היה לשלם כסף לאברכים ובחורים שילמדו לזכותו. הוא התייחס לזה כאל עסקה של ממש. הוא היה מבקש מבחורים ואברכים שילמדו עבורו, והיה מסכם איתם את התנאים, כגון שיהיו אלו שעות נוספות על השעות בהם הם רגילים בלאו הכי ללמוד.

הפרידה מהישיבה היתה קשה עבורו מאוד, לפני הנסיעה היה רגיל למסור שיחת פרידה נרגשת. הוא היה אומר לבני הישיבה שהוא מרגיש כאדם שיוצא לגלות, ואמנם בדרכי עבודת השם מצינו "הוי גולה למקום תורה", אך הוא, לצערנו, נאלץ לעשות את ההיפך "הוי גולה ממקום תורה". אולם יש דבר אחד שיכול

לשמח אותו, אם ישמע שבישיבה עולים ומתעלים, ישמח אותו הדבר עד מאוד. והיה מוסיף: "דעו לכם, אני מרגיש היטב אם לומדים בישיבה כראוי. כאשר אני מצליח בשליחותי - אני יודע שלומדים". עוד הוסיף, שלמרות שהימים שנוסע, הינם ימי סוף הזמן, שלפעמים פחות חזקים בלימוד, הוא שב ומבקש שיגבירו חילים בשקידתם. ואכן בישיבה היה חיזוק מיוחד, לא אחת אפילו המשגיח, הגה"צ המשך בעמוד הבא >>>

"זאת התרומה" (שמות כ"ה, ג')

מדי תקופה נאלץ היה הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, לטוס לחו"ל לאסוף כספים עבור הישיבה. במושגי ההתמדה וניצול הזמן של רבינו, שהיו מדוקדקים עד לאחת, היתה נסיעה שכזו להסתובב בבתי תמכין דאורייתא, דבר בלתי אפשרי לחלוטין. אך לא היתה ברירה, והוא נאלץ לחזור חזרה לאמריקה ובהמשך למדינות נוספות למטרה זו.

אלא שאם בתחילה, נראה היה הדבר כגזירה לא מובנת, שאדם גדול כמוהו יצטרך להסתובב על פתחי נדיבים ולקושש פרוטה לפרוטה, וכמו שאמר הגה"צ רבי אייזיק שר, ראש ישיבת סלבדוקה, (בדברי פרידתו לאחד מראשי הישיבה בקובנא) את דברי הגמ' (תענית טז): "מפני מה מוציאים את התיבה לרחובה של עיר? אמר ר' יהושע בן לוי למימרא, כלי צנוע היה לנו ונתבזה בעוונותינו".

אולם לאחר תקופה קצרה, ראו איזו תועלת צמחה לכלל ישראל בנסיעות אלו, שכן בכל המקומות אליהם הגיע, היה למגדלו, הן בדמותו והן בדבר ד', בהלכה ששאלו ממנו, בעצה ותושיה ששאבו ממנו, בכל ענייני עבודת השם וחינוך הבנים. במקומות שונים היה נושא משאות חיזוק

בבתי הכנסת, ישיבות ובתי החינוך, משאות שהביאו לחיזוק, עידוד וצמיחה בעבודת השם.

ניתן היה לראות בחוש, כיצד סובבה ההשגחה העליונה, שיאלץ לצאת, כדי שיראו בתפוצות ישראל הרחוקים, דוגמא לגדלות בתורה ויראה. ידועים דברי החפץ חיים זצ"ל שאמר, שהקב"ה יכול היה לדאוג לישיבות בדרך אחרת, אך נגזר על ראשי הישיבות לגלות

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

רבי זיידל אפשטיין זצ"ל היה מעודד ומארגן קבוצות שיתחזקו בלימוד. המשגיח עצמו, שרגיל היה ללמוד בחדרו עם חברותו, היה יושב בימים אלו בבית המדרש.

היו קבוצות שהתארגנו ללימודים וחיזוקים מיוחדים. שנה אחת, התארגנו מספר בחורים, וכל אחד קיבל על עצמו ללמוד שעה נוספת מעבר לסדרי הישיבה, בכל ימי שהותו בחו"ל. עשרות בחורים הוחתמו על התחייבות להוסיף שעה על סדרי הישיבה. סה"כ קיבלו על עצמם כאלף שעות לימוד. הם ניגשו אל רבינו, והגישו לו את חתימות הבחורים. רבינו שמח מאוד, וכאשר חזר לא שכח להודות על כך ואף סיפר שהיתה לו הצלחה רבה יותר מנסיעות קודמות. ארע פעם, שבשעת הפרידה אמר לו אחד האברכים, שבני הישיבה יתגעגעו אליו בהיותו בחו"ל. רבינו פרץ בבכי ואמר: "אני מתגעגע לישיבה הרבה יותר, הלא אתם יושבים ולומדים, ואני גולה מהישיבה". היה זה הד להמיית ליבו.

בהזדמנות אחרת, ביקש ממנו אברך לפני נסיעתו ברכה בעניין מסוים. אמר לו רבינו בכאב: "עכשיו עדיף שתברך את עצמך, אני נוסע ואתה נשאר כאן בישיבה ליד דף הגמרא!"

מסכתא נידה בכל נסיעה

הנסיעה עצמה היתה קשה לא רק מבחינה רוחנית, אלא גם טכנית. אין זה קל לנסוע במטוס עם טליתות כה רבות, ולמרות שהוריד חלק מהן, גם אלו שנשאר איתם, לא הקלו על המקום המצומצם של הישיבה במטוס. כששאלוהו למה לא יסע במחלקת עסקים הנוחה יותר, השיב שחושש ממעילה בהקדש.

הפלא הגדול היה, שבכל נסיעה שנסע היה חוזר ומשנן את כל מסכת נידה; חציה בדרך הלוך וחציה בחזרה, כך במשך עשרות שנים.

שתיים עשרה שעות תמימות למד ושינן את כל המסכת, גם כשהתנאים הטכניים היו מאד לא קלים עבורו, כמו, כאשר הוא יושב מכווץ במקומו וכמעט ולא הוציא עינו מהגמרא הקטנה.

סיפר הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי ראש ישיבת עטרת ישראל שבפעם הראשונה בה ראה את רבינו במטוס כשהוא עטור בטלית ותפילין תמה בליבו, איך שייך במציאות לשהות שתיים עשרה שעות טיסה בתנאים לא קלים, בפרט בגיל מבוגר, ולא להסיח דעת מן התפילין, אך כאשר עקב אחריו ראהו שקוע בתלמודו מתחילת הטיסה ועד סופה, באותו כובד ראש כבהיכל הישיבה.

בן בוזי - שביזה עצמו על דברי תורה

אחת מהנהגותיו הידועות היתה, שהיה מגיע מדי יום לשטיבלך ההומים של בית הכנסת 'שומרי שבת' - אנשי ספרד' ברח' אבניו 31 פינת רח' 25 בבורו פארק, בה מכהן כרב - תלמידו הרב סינגר, והיה עומד בפתח כמה שעות ואוסף כסף לישיבה. מפעם לפעם היה עובר בין המתפללים להתרימם לישיבה. לפעמים השתמש בכובעו כקופה להנחת הכסף, הוא היה הופך אותו כדי שישומו שם את הכסף.

היה זה מחזה בלתי מצוי. תלמיד חכם עצום, מגדולי הדור ומגדולי מרביצי התורה, מבקש בעצמו מהמון העם עבור תלמידיו. ניכר היה בעליל, שיש לו עניין מיוחד בכך. היו שהסבירו שרבינו מבקש להתבזות בשביל תורה ולומדיה, כפי שהיה רגיל תמיד להביא את דברי הזוה"ק (ח"ב עמ' קס"ו), שיחזקאל הנביא זכה לשם 'בן

בוזי', משום שהגיע לשלימות בזכות שביזה עצמו לתורה ומצוות. היו ששמעו ממנו, שיש לו עניין לעמוד דווקא שם ולקבל מיחידים צדקה לזכות את עמך ישראל בהחזקת תורה ולא רק את הגבירים. עד כדי כך ראה בכך עניין, עד שגם בימי חול המועד פסח, כשהיה שוהה בעיר מונסי, בבית בתו הרבנית רוזנגרטן תחי', היה נוסע במיוחד לאותם שטיבלך ושוהה שם עד לשעות הצהריים למטרה זו.

בטהון חושי - והסיד בכל מעשיו

במהלך כל התרמת הכספים למוסדות הישיבה והכולל, אפשר היה לראות עין בעין, באיזה בטחון ורוגע הוא ניגש לדברים, ומרגלא בפומיה נאמר בפסוק (תהילים קלו): "כי לעולם חסדו", כל מידותיו ית' עמם הוא מנהיג את עולמו, משתנים לפי המצבים, לפעמים הוא משתמש במידת "קל קנא ונוקם" וכד': המידה היחידה שהוא נוהג בה בלי הפסק, הינה מידת חסדו ית', שחופפת על האדם תמיד, גם בזמן הסתר פנים.

לפעמים אמר טובתו של עולם הזה היא יחסית, פעמים רבות שהוא מזיק, כדוגמת עושר השמור לבעליו לרעתו, אך הקב"ה הוא תמיד טוב.

גם כשארעו דברים בלתי צפויים, כמו נדיבים שנתנו סכום גדול, ולפתע הפסיקו, או כאשר הבטיחו ולא קיימו, ראו בחוש את בטחונו הצרוף. רבינו אמר, נאמר "אל תבטחו בנדיבים" ולא נאמר "בנודבים", היינו מדובר על כאלו שהם כבר נדיבים בפועל, ובכל זאת מזהיר אותנו דוד המלך "אל תבטחו בנדבתם" רק בהש"ת שהוא הזן ומכלכל.

פעם הגיע לביתו של גביר עצום, וביקש ממנו שיעזור לישיבה. אותו גביר כתב סכום נאה והניחו לפני רבינו, אך רבינו, שידע שלפי אפשרויותיו הוא יכול ואף רגיל לתת הרבה יותר, ביקש כדרכו להכפיל את הסכום פי עשר. אותו נדיב הסכים אבל התנה זאת בזה שרבינו ינקוט בפעולה ציבורית מסוימת שהיתה נתונה במחלוקת באותם ימים. רבינו הוכיח אותו בנחרצות, אתה עושה תנאי בצדקה, האם אתה נותן צדקה על פי תנאים וכדו', אף אחד לא עשה איתי כך, אם אתה רוצה לתת - תן, מדוע אתה עושה תנאים?

יודגש, כי תוך כדי הדברים השאיר את הצ'ק על השולחן ולא נגע בו, למרות שידע שיש סיכוי גדול וכמעט ברור היה שיפסיד את כל הכסף על תוכחתו, בכל זאת חשב שזה הדבר הנכון לעשות.

אין כבוד אלא תורה

חלק גדול מהשפעת דמותו היתה, כאשר ראו איך מושגי הנחצ אצלו הינם מציאות פשוטה בבטחון ובהירות. בביקורו באוסטרליה, התארח בבית הנגיד ר' איזי הרצוג. הוא ארחו בחמימות רבה, בהיותו אוהב תורה מיוחד והשתדל לשמשו בעצמו. הוא העמיד לרשותו את רכב השרד שלו מדגם רולס רויס כדי להסיעו ממקום למקום. באחד הימים שאל ר' איזי את תלמיד רבינו הרה"ג רבי יעקב העבר שנהג ברכב, האם יודע רבינו שהוא נוסע ברכב ה'רולס רויס', הרכב היוקרתי ביותר בעולם. רבינו שמע ושאל כמה עולה רכב כזה, ואמרו לו שבאוסטרליה עלותו כארבע מאות אלף דולר. רבינו נדרף: "מה עולה כל כך ברכב זה?"

מקורביו ניסו להסביר את מעלותיו, אך הוא לא הצליח להבין, מה מייחד את הרכב שעלותו כה גבוהה. ענה לו בעל הבית שזהו עניין של כבוד עבורו. אם הוא נוהג ברכב כזה, ואיש עסקים מגיע לפגישה עסקית איתו, הוא מסתכל עליו אחרת.

"כבוד?" תמה רבינו: "כן זה אחרת! אבל יש לי רעיון יותר טוב לכבוד, אם תקדישו את הבנין החדש של הישיבה (בנין הפנימיה שהיה אז בבניה) שמתנוססת לתפארה במרכז ירושלים שמך יהיה כתוב עליו - יהיה זה כבוד אמיתי!"

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

הגיע זמן התפילה, קם רבינו ויצא מחדרו. כשראה את ההמולה והלכלוך, התעניין לפשר הדבר, הראו לו את כיור המטבח הדולף, וסיפרו לו על החלפתו בחדש. רבינו, ששמע זה עתה לראשונה שמשוהו קרה בבית, הסתכל על הכיור והפטיר: "אה, החליפו כיור? זייער פיין!" [טוב מאד!]

בני הבית של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, עומדים נדהמים משקיעותו בתורה, גם ב'שניים מקרא' על ענייני המשכן שנאמרו כבר בפרשיות תרומה ותצוה

בני הבית עמדו נדהמים. קול רעש שהדהד עד קצה הרחוב, הרעיש כאן במלא עוצמתו. הבית היה מלא בהמולת מלאכה, ואילו רבינו, שקוע היה בלימודו, ולא שמע ולא ידע מאומה.

הלא רק עתה התיישבתי ללמוד היה זה בליל שבת, רבינו קם בשעה הקבועה ללימודו בעיצומו של ליל, בעוד היקום כולו נם את שנתו, והשקיע את עצמו כליל בתורה הקדושה. ניגון הגמרא וקדושת שבת המלכה חברו יחדיו למראה הוד שאין כמותו עלי אדמות.

מתיקות הלימוד הדהדה היטב, שיטות הראשונים ודעות האחרונים נפרשו במלוא בהירותם. רבינו ישב עם עצמו ולמד בקול וברעננות כבחור צעיר, הסביר לעצמו את דברי הגמרא כאילו ישב לצדו חברותא. השעות חלפו ביעף, ויהיו כרגעים אחדים באהבתו את התורה.

שעת לפנות בוקר הגיעה, רבינו זקוק היה לצורך בריאותו לשתיה מרובה, והנכד השומר בתורנות על הסב הגדול, ועומד הכן לשמשו, הכין עבורו כוס קפה, בשעה היעודה כמקדמת דנא. בחרדת קודש הגיש את הכוס אל השולחן.

רבינו הרים את מבטו, התבונן בו כאינו מבין ושאלו: "מדוע הקדמת

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

להכין את הכוס? הלא רק עכשיו התיישבתי ללמוד?"

תוך שהיה שקוע בעיונו כליל, לא שם לב שעברו כבר כמה וכמה שעות!

התעמקות בשניים מקרא ואחד תרגום

אם סבורים אנו שהתעמקותו של רבינו בתורה, עד שלא חש בסובב, התרחשה רק כשהוא שקוע בסוגיה עיונית, הבה ננסית ונאזין לתיאורו של חתנו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

כשנכנסתי פעם לביתו של מו"ח, ראיתי שהוא עוסק ב'שניים מקרא ואחד תרגום'. והנה על כח עיונו המופלא של מו"ח כשעסק בש"ס ופוסקים, לא צריך להאריך בדיבור. הראיה הברורה ביותר לכושר העיון הנדיר שלו היא מתוך העובדה שכאשר ישב ועיין בסוגיה פלונית, אי אפשר היה להוציאו לעולם מהריכוז העצום בו הוא נמצא. אפשר היה לעמוד לידו משך שעות והוא אפילו לא שם לב לכך.

ואני לתומי חשבתי שכאשר מו"ח עוסק ב'שניים מקרא', אין הדברים כך, וכח העיון שלו במקרה זה לא כל כך גדול. שהרי אחרי הכל מדובר 'רק' ב'שניים מקרא'... אבל, המחזה שנגלה לנגד עיני באותה שעה היה בבחינת 'מאה עדים' לאהבת התורה המופלגת המשך בעמוד הבא >>>

"ואת המשכן תעשה" (שמות כ"ו, א')

חג הסוכות ממשמש ובא, צל קדושת הסוכה מתפשט וכובש אחריו את היקום כולו. קולות פטישים הולמים בחדוותא דמצווה, קרשים בכל הגדלים והצורות נגררים בכל פינה. אף אל הבית שבקצה סמטת חנן הגיעו שניים מנכדיו של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל לבנות בעבורו את סוכתו.

ישב רבינו בחדרו ועסק בתורה, ייגע את מוחו בהבנת דברי הגמרא הקדושה, וקולו התרונן ברחבי הבית. שני הנכדים עסקו בעבודתם. קולות המולה מילאו את חלל הבית, ונתערבבו קול הלמות הפטישים בקול הלימוד המרנין. יחדיו עלו השמימה כקרנן כליל ועולה, ולא הפריעו קולות הבניה, וגרירת הקורות והדפנות, את קול ניגון הלימוד במאומה.

סיימו השניים את עבודתם וניגשו אל חדרו לברכו לשלום. עמדו קרוב אליו, ולא שם לב לנוכחותם, נתקרבו עוד, הזיזו כיסא או שניים, או אז הרים את עיניו, ראה אותם ופטרם לשלום.

נסתיים זמן הסדר הקבוע, והגיע הזמן הקצוב לאכילה החפוזה. הרים רבינו את עיניו והופתע. סוכתו עומדת מול עיניו, מתנוססת על תילה בשלמותה. "אה, בנו סוכה?" הפטיר לעצמו.

כה שקוע היה בלימודו, עד כדי איבוד החושים. קול הקדיחה והמולת המלאכה לא הגיעו לאזניו.

...

היה זה יום שגרתי בביתו של רבינו. ישוב היה על כסאו, ראשו שקוע בגמרא והיא ממלאת את כל הוויתו.

במטבח התקלקל הכיור, מים דלפו מצדדיו והוא נזקק לתיקון דחוף. בני הבית הזעיקו בעל מלאכה שיתקן את הכיור הדולף. הגיע בעל מלאכה עם צידו הנלווה, והחל לעשות את מלאכתו. כשהחל לקדוח עם המקדחה בקיר התעוררה בעיה, רבינו שקוע עתה בעיונו, יתכן שקול רעש הקידוח יפריע את לימודו.

החל בעל המלאכה במלאכתו, קדח בעדינות, ניסה להמעיט מעוצמת הרעש כדי לא להפריע לקול הלימוד הנעים המתנגן בחלל הבית. עד מהרה ראו כולם שאין כל צורך במאמצים, רבינו שקוע בלימודו ואינו שומע מאומה. עסק העובד במלאכתו שעות רבות, קדח והקים קול רעש גדול, גרר את הכיור הישן, והביא חדש תחתיו, והיה הבית מלא בפסולת והמולת מלאכה רועשת.

כיון שנסתיים ה"סדר" והגיע זמן התפילה, קם רבינו ממקומו, יצא מחדרו וראה את ההמולה והלכלוך. הוא תמה והתעניין לרגע לפשר הדבר, הראו לו את כיור המטבח הדולף וסיפרו לו על החלפתו בחדש. רבינו, ששמע זה עתה לראשונה שמשוהו קרה בבית, הסתכל על הכיור והפטיר: "אה, החליפו כיור? זייער פיין!" [טוב מאד!]

רבי יוסף פוזנר נכנס לבית המרזח היהודי, קנה לעצמו כוס שתיה והתיישב עם ספר ליד אחד השולחנות, בעודו יושב, ראה חייט יהודי שביקש מהמוזג כוס יי"ש, ותוך כדי שיחתם מדברים הם בלימוד

ומדוע סירב ה'נודע ביהודה' לכהן כרב בפראג?

הרב ישראל ליוש

"עָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים..." (שמות כ"ה, י')

הרמב"ן עוסק בשינוי הלשון בין הארון ובין שאר הכלים. בכל הכלים כתוב בלשון יחיד 'ועשית', 'וציפית', 'ויצקת', ואילו בארון כתוב בלשון רבים 'ועשו'. יתכן, אומר הרמב"ן, שירמוז שיהיו כל ישראל משתתפין בעשיית הארון, בעבור שהוא קדוש משכני עליון, ושיזכו כולם לתורה.

ומביא שאף במדרש רבה אמרו כן: 'מפני מה בכל הכלים כתוב ועשית, ובארון כתיב ועשו ארון, א"ר יהודה בר' שלום: אמר הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה. מבואר כאן שלימוד התורה אינו כחלק מהמצוות, שיש אשר זוכים לקיימן ויש שאינם זוכים לקיימן. לימוד התורה הוא עסק השייך לכולם, כל אחד באשר הוא, כל אחד ברמה שלו, יש לו חלק בתורה, וחייב הוא לקבוע עיתים ללימוד התורה.

כאשר נתמנה ה'נודע ביהודה' לרבה של פראג, שלח לשם את חתנו רבי יוסף פוזנר כדי לתהות על קנקנם של בעלי הבתים שבעיר, אם הם עמי ארצות או תלמידי חכמים, וכך יכין עצמו כראוי למשרה הרמה.

תחנתו הראשונה של רבי יוסף פוזנר היתה בבית המרזח היהודי. הוא קנה לעצמו כוס שתיה והתיישב עם ספר ליד אחד השולחנות. בינתיים נכנס לשם החייט

וביקש מהמוזג כוס יי"ש, והנה שומע ר' יוסף שתוך כדי שיחתם מדברים הם בלימוד, בסתירת הרמב"ם בפ"א מהל' גניבה ואבידה מגמרא מפורשת, ומתפלפלים ביניהם, זה אומר בכה וזה אומר בכה. עודו מתפעל ממה שאוזניו שומעות, והנה הוא שומע שאף בשולחן הסמוך יושבים כמה יהודים, חלקם סנדלרים, חלקם נגרים, ואף הם מתערבים בדיון הסוער בעניין הרמב"ם, וכך במשך שעה ארוכה הפך בית המרזח כולו לבית מדרש סוער וערני, כשאת כולם מטריד דבר אחד יישוב דברי הרמב"ם.

הרוחות לא נרגעו, עד שהציע אחד מהיהודים שיחכו לבואו של ר' יעקב שומר הלילה, שכוחו רב בידיעת התורה, והוא בודאי יישב את הקושיה, ואכן כך היה, כאשר הגיע ר' יעקב ושמע את הקושיה, הרצה לפניו מהלך ברור בסוגיה, מהלך המיישב את כל שיטות הראשונים, ובכך הסתיים הדיון.

למחרת בבוקר חזר רבי יוסף לחמיו, ה'נודע ביהודה', וסיפר לו את אשר ראו עיניו, איך פשוטי העיירה העמלים במשך היום לפרנסתם, שקועים בלימוד, ובתום יום עבודה מפרך, זה מה שמעניין ומסקרן אותם.

כאשר שמע זאת ה'נודע ביהודה', לקח את כתב הרבנות

ושלחו לו מפראג ושלח להם אותו בחזרה. הוא

נימק את מעשיו, כי אינו ראוי לכהן כרב בעיר כה

מפוארת שמלאה סופרים וגדולי תורה. כמוכן

שהגבאים סירבו לקבל את התפטרותו, וכתבו

לו שכל תפקידי הציבור נקבעים מן השמים,

ואף תפקיד הרב כבר נקבע מלמעלה, "כבוד

הרב יבוא ולא יפחד", כתבו לו, "ה' יהיה בעזרו

וכל אשר יעשה יצליח".

טקס ההכתרה התקיים ברוב פאר והדה,

ובמרכזו נשא ה'נודע ביהודה' את שיעורו

הראשון בפראג, שיעור שכולו פלפול בסברות

עמוקות, כיאה וכיאות לעיירה בה אף פשוטי העם

למדנים. בסיום השיעור הכריזו כל השומעים 'מזל טוב',

ובזאת קיבלו על עצמם את מרותו של הרב החדש, אלא שאז

קם ראש הקהל ואמר שאת ברכת ה'מזל טוב' האמיתית המגיעה

לרב, נוכל לברך רק כאשר גם הסבלים ישמעו את השיעור, והם

לא שמעו את השיעור, כי היו עדיין טרודים בעבודתם...

הנה כי כן, תושבי פראג זכו כולם לתורה, התורה שם היתה שייכת

לא רק ללמדנים וליושבי בית המדרש, אלא לכל שכבות הציבור,

אף לאלו שנזקקו לעסוק לפרנסתם. עיסוקם העיקרי היה לימוד

התורה, ובליט ברירה יצאו מעט לעמול למחייתם.

בעל הנודע ביהודה

<< המשך מעמוד קודם

ספורים בלבד! הדבר היה אצלי בבחינת הבלתי יאמן, ותמהתי מה הוא מכוון באותם פסוקים שכבר נקראו בפרשיות הקודמות... הלכתי לחפש במפרשים בפרשת 'פקודי', כדי לבדוק האם יש שם עניינים נשגבים שעליהם נסובה מחשבתו של מו"ח, ולא מצאתי משהו מיוחד לא ברמב"ן ולא ב'אור החיים' הק'.

ומו"ח ממשיך להתנגן, וכולו אש-להבה. כי מי שמעריך ומחשיב את התורה, יודע את ערכה של כל מילה בתורה, גם אם תהיה זאת מילה בפרשת 'פקודי'.

כל מילה היא קודש קדשים.

(מתוך 'גדולה שמושה')

המוטבעת בנפשו של רבינו. עשר דקות תמימות עמדתי לידו והוא לא הרגיש בי, אלא המשיך לעסוק ב'שניים מקרא'.

ומה שהפליא אותי יותר מכל היתה העובדה שבאותו שבוע עמדו בפרשת 'פקודי', החוזרת על ענייני המשכן, שנאמרו כבר בפרשיות תרומה ותצוה. והנה שומע אני את מו"ח חוזר על הפסוקים העוסקים בקלעי החצה, בעמודים ובאדנים, ובמסך לשער החצה, המיתרים והיתדות, והקול מתנגן מפיו בנעימות שאי אפשר לתאר!

אני עומד וממתין שמו"ח יבחיני בי, אבל הוא ממשיך להתרונן בלהט על מיתרי החצר ויתדותיה, והמילים יוצאות מגרונו בחשק אדיר שכזה, בתאוה ובתשוקה, בערגה ובכיסופין לנותן התורה. ופלא הפלאים היה, שבמשך כל אותן עשר דקות למד מו"ח פסוקים

יום אחד מגיע מכתב לביתם מ...מס הכנסה. מתברר שבשעה שרכשו את דירתם הקטנה בת החדר-והצי שכחו לשלם את אחד המסים הנדרשים בקניית דירה. החוב תפח והגיע ל-20,000 שקלים...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, עם מקרים מיוחדים של תרומות ודרכי ההצלה של הקב"ה

כזו. מאז נעלמת לי, ולא מצאתי, והנה עכשיו אני פוגשך בשנית. האם יש לך עדיין את הכתובת של בעל הדירה ההיא?" האברך השיב בחיוב, ומסר לו את הכתובת והטלפון. בכך נגמר הסיפור. האיש שכר את הדירה, והכל בא על מקומו בשלום. כעבור שבוע התדפק השוכר על דלת בית המדרש. הוא פנה אל האברך ואמר לו: "כשראיתי שהדירה הגדולה היא עונה על צרכי, החלטתי לפנות אל המשכיר ולשאול אותו האם הוא מוכן למכור לי את הדירה. המשכיר השיב בחיוב, והעסקה התבצעה. ואז עלה בדעתי שבעצם הדירה הזו הגיעה אליי באמצעותך, ולכן באתי לשלם לך עכשיו דמי תיווך".

האיש הוציא צ'ק מכיסו. נחשו מה היה הסכום שהיה רשום שם? - 20,000 שקלים. בדיוק, לא פחות ולא יותר.

דומה שלא צריך להוסיף מילה על ההשגחה הפרטית המופלאה. הגביר התם עם האברך על הסכם 'יששכר וזבולון'

עוני של ממש שרר בביתו של אברך תלמיד חכם. נוות ביתו הסכימה בכל ליבה שבעלה ימשיך וישקוד על התורה, ואף עודדה אותו לכך בצורה בלתי רגילה. רבותיו של אברך זה, שעמדו איתו בקשר מתמיד, אמרו לו שלפי מסירתו העצומה ללימוד התורה בטוחים הם שמצבו ישתפר בעז"ה, אך בינתיים התנהל הבית בעוני גדול.

האברך למד בכולל הנמצא בהיכלה של ישיבה מסוימת. והנה, כאשר פקד ראש הישיבה את ביתו של אחד הנדיבים הגדולים וביקש את תרומתו, אמר לו הגביר, שהיה גם סוחר גדול ברוחניות, שמלבד תרומתו הכללית לישיבה, הוא מעוניין לתמוך באברכים השוקדים על התורה יומם ולילה, ולחתום איתם על הסכם 'יששכר וזבולון'. כמובן ששמו של האברך הנ"ל עלה מיד על השולחן, והגביר הבטיח לו סכום של 5,000 שקלים לחודש, "ואם ירצה ה', בעתיד אף אגדיל את הסכום", אמר הצדדים באו אלינו וביקשו שנצביע בפניהם על התנאים של הסכם 'יששכר וזבולון'. השבנו להם, שאנחנו מחמירים בדבר, כפי שהורה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שאי אפשר לחתום על הסכם כזה, עם אברך שממילא לומד בכולל. הסכם 'יששכר וזבולון' פירושו הוא, שבעקבות ההסכם הזה האברך ילמד יותר ויותר, מה שלא היה עושה אלמלא ההסכם.

ראש הישיבה אמר שאינו רואה אפשרות שהאברך המדובר יוסיף על לימוד התורה שלו, שכן הוא לומד יומם ולילה... בסופו של דבר סיכמנו שהת"ח יוסיף עוד שעה בלימוד הלילה שלו. בשעה זו הוא היה מגיע לעזור לאשתו בבית. האשה ויתרה על כך, ואמרה שמוכנה שבעלה ילמד שעה נוספת...

כך הגיעה הרווחה לביתו של האברך, שקיבל תוספת של 5,000 שקל למחיתו. מי שהיה בסוד העניינים, יכול היה לראות את כבודו של השי"ת, שמגיע לסייע בעצמו ובכבודו למי שלומד את תורתו מתוך הדחק.

הגביר הניח על שולחנו של ראש הכולל שני צ'קים

מעשה שהיה בגביר שבא להרים תרומה לאחד הכוללים הגדולים. הוא נכנס להיכל הכולל, על מנת לשוחח עם ראש הכולל, ונקלע לזמן מנחה. כיון שהשאיר את כובעו וחליפתו ברכב, הציע לו אחד המשך בעמוד הבא <<<

"זאת התרומה" (שמות כ"ה, ג')

דרכי ההצלה של ה' יתברך מרובות הן, בפרט כשמדובר בלימוד התורה, ובפרנסתם של יגעי - תורה, ואם האדם היה זוכה לשים כל מבטחו ומשענו על מי שאמר והיה העולם, היה באפשרותו להעביר את חייו בעולם הזה מתוך מנוחה ושלום, ולא היה דואג משום שבר המעשה הבא, שסופו ע"י הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, התרחש עם אברך תלמיד חכם, שיגע בתורה יום ולילה. אשתו היתה צדקת כמוהו, ואפשרה לו לשקוד על תלמודו ללא הפוגה. האברך יוצא מדי בוקר לכולל בשעה תשע, וחוזר רק בעשר בלילה. רעייתו נושאת על עצמה את עול הבית באהבה ובשמחה, ביוזמה שבכך היא מאפשרת לבעלה לצמוח ולגדול בתורה.

בני הזוג מקיימים בפועל ממש את המושג 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה', ומתפרנסים בצמצום רב. למרות זאת, השמחה שורה בבית תדיה, כשהשאיפה היחידה המקננת בין כתלי הבית היא לסייע לבעל/לאבא לגדול בתורה.

בני הזוג לא ידעו מה לעשות

יום אחד מגיע מכתב לביתם מ...מס הכנסה. מתברר שבשעה שרכשו את דירתם הקטנה בת החדר-והצי, שכחו לשלם את אחד המסים הנדרשים בקניית דירה. החוב תפח והגיע ל-20,000 שקלים. את החוב היה צריך לשלם בתוך זמן קצר, ושניהם ידעו שבאם לא יעשו זאת, יאלצו לעזוב את הדירה, שתימכר על ידי מס הכנסה.

בני הזוג לא ידעו מה לעשות. בתחילה חשבו לעשות 'השתדלות' בעניין, ושהבעל ישתכר מעבודה כלשהי, כתיבת סת"ם וכיו"ב. הבעל ביקש מרעייתו שתיתן לו שהות לחשוב בנושא. למחרת, כשחזר מהכולל, אמר לאשתו: "רעייתי הנכבדה, חשבתי רבות על החוב האדיר שהושת עלינו לפתע, ואכן החלטתי לעשות השתדלות בעניין". האשה היתה בטוחה שבעלה מתכוון לומר לה שמצא עבודה מכניסה. אך הבעל הפתיע אותה באומרו: "ההשתדלות שלי תהיה בכך, שאם עד היום הגעתי הביתה מהכולל בשעה עשר בלילה, מהיום אגיע בשעה עשר וחצי..." עוד הוסיף ואמר: "הרי אמרו חז"ל (עבודה זרה, דף י"ט עמוד ב') 'כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין', ואם כן מה לנו השתדלות טובה יותר מזו?..."

'חיפשתי אותך זמן רב'

האשה הצדקת הסכימה להצעתו של בעלה, והוא החל לשוב הביתה מחצית השעה מאוחר יותר. כל האברכים עוזבים את בית המדרש בשעה עשר, ואילו הוא נשאר שם עוד כחצית השעה ולומד. לא עוברים יומיים ובשעה עשר ורבע בלילה, כששהה לבדו בבית המדרש, נכנס יהודי לבית המדרש וראה אברך שקוד על תלמודו. פנה אליו היהודי בשמחה ואמר לו: 'חיפשתי אותך כבר זמן רב, והנה נקלעת לידי'.

אותו יהודי הזכיר לו שלפני זמן-מה חיפש לשכור דירה גדולה בת 8 חדרים, "ואתה", פונה האיש לאברך, "אמרת לי שהינך מכיר דירה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

סבא סיפר לי שהיה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל. נשארו לו בבנק 1300 דולה, והוא אמר: "הכל הלך לטמיון, הבה ונציל את המעט שנותר בשביל תורה"

רבה של שכונת עזרת תורה בירושלים, הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על התרומה שהצילה את הישיבה בלומז'ה

"זאת התרומה" (שמות כ"ה, ג')

"הבה ונשלח שליח לדואר", אמר ראש הישיבה בתקוה, "אולי בכל זאת הגיע צ'ק של עשרים או שלושים דולה, ונוכל לקנות מעט אוכל לארוחה נוספת". (הדולר בתקופה ההיא, היה בעל ערך גבוה ביותר...) שליח מהיר נשלח לדואר. עד מהרה שב השליח ובידו מעטפה סגורה. צוות הישיבה פתחו את המעטפה, ונשימתם נעתקה מרוב תדהמה. המעטפה הכילה צ'ק של אלף דולה, מיהודי עלום בשם יעקב יוסף הרמן.

סכום הכסף הזה סייע באחזקת הישיבה למשך חודש נוסף. לאחר החודש הוא השתנה המצב הכלכלי, והישיבה נותרה עומדת על תילה.

שאלתי את סבא על הסיפור הזה, וסבא סיפר לי, שכל העסק שלו ירד לטמיון. היה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל. נותרו לו בבנק אלף שלוש מאות דולר בלבד. אמר סבא: "הכסף הלך לאיבוד, אציל לפחות את מה שנותר בשביל תורה". אלף דולר הוא שלח, כאמור, לישיבת לומז'ה. עם מאתיים וחמישים דולר נוספים – פתח את ישיבת 'תפארת ירושלים', ישיבתו של ר' משה פיינשטיין זצ"ל. המלמדים ומגידי השיעורים של הישיבה חששו לפתוח את הישיבה, ללא כסף מזומן עבור השכירות. תרומתו בסך מאתיים וחמישים דולה, הספיקה לדמי השכירות, והישיבה נפתחה.

בחמישים הדולרים האחרונים שנותרו – הדפיס את הלוח הראשון של זמן הדלקת הנרות, כסיוע לציבור שומרי התורה והמצוות שיוכלו לדעת מתי להדליק נרות.

(מתוך 'מידות והנהגות טובות')

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

סיפר אבי, רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, שפגש פעם את הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון, ראש ישיבת לומז'ה. הרב גורדון סיפר לו מעשה מסבנו הגדול רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקימי יהדות אמריקה. בשנת תרפ"ט היה הרב גורדון ראש ישיבה בלומז'ה. באותה תקופה התרחשה נפילה גדולה של עסקים באמריקה.

המצב בישיבה היה נורא ואיום, התומכים האמריקנים הפסיקו לשלוח כסף לישיבות, והמצב הלך והדרדר מיום ליום. בישיבה למדו באותה עת כארבע מאות בחורים. לילה אחד, התכנסה ההנהלה לישיבת חירום, כיצד ניתן להציל את המצב. באסיפה דובר שלא נותר מאום בשביל להאכיל את הבחורים, מלבד חתיכת לחם ומעט מים לכל בחור בעבור ארוחת הבוקר שלמחרת. יותר מזה – אין! והנורא מכל, שאין שום תקוה הנראית באופק להצלת מצב. הוחלט, שמחר לאחר התפילה, יעלה ראש הישיבה על הבימה ויודיע לבחורים, שלאחר

ארוחת הבוקר יארזו את החפצים וישובו לבתיהם, הישיבה נסגרת! למחרת, אחר התפילה, הביטו ראש הישיבה והמשגיח זה בזה, ולא היו מסוגלים להוציא מפייהם את ההודעה הנוראה. הבחורים, שלא ידעו מן התכנון, ירדו כהרגלם לאכול, ומיד אח"כ פנו ללימודם. ראש הישיבה והמשגיח נבוכו. הם ידעו נכונה, שאין להם שום דרך להאכיל את הבחורים בארוחת הצהריים. מה יעשו?

<< המשך מעמוד קודם

את המקומות שבהם עיין. פעם הזדמן לי לבדוק סימניה שהניח בספר 'צפנת פענח', ובסימן הוא דן הגאון הרוגטשובר במי ששידך את בתו, ואחד הפרטים שסופרו על החתן היו, שיש לו משרה של מגיד-שיעור בישיבה.

לאחר שנגמר השידוך התברר שלא מיניה ולא מקצתיה. לחתן אין משרה, וגם אין כזו ישיבה... הכל היה עורבא פרח. אבי הכלה חשב שמדובר במקח טעות, אבל ה'צפנת פענח' שלל את דבריו וכתב שאלו פטפוטי-מילים, והביא לכך כמה ראיות.

אחת הראיות היתה מסוגיית תנאי כפול בקידושין, והיינו שאם ה'שווער' ובתו הכלה היו רוצים דווקא חתן שכזה, עם משרה, היה עליהם לעשות תנאי כפול. ומשלא עשו זאת, אין הם יכולים לתובעו, וממילא אין זה מקח טעות.

לכן, גם בנידוננו אין זה מקח טעות בכך שהגביר חשב שחידושי התורה הם של האברך בעל הכובע והחליפה, ולאחר מכן התברר שהם של החברותא שלו.

כשהצעתי הדבר לפני מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, אמר שעצם הדבר שלאברך הוא יש חברותא כל כך טובה, היודע לכתוב חידושי תורה מופלגים, זה גם מצדיק לתת לו את 1,000 הדולרים.

(מתוך 'שמחה בבית' מפי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א,

בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

האברכים (שאינו מתפלל עתה במנין זה) את כובעו וחליפתו. הגביר הסכים והתפלל מנחה.

לאחר התפילה נכנס הגביר אל משרד ראש הכולל, והניח על השולחן שתי מעטפות. האחת, עם תרומה נכבדה לכולל עצמו; והשניה, ובה סך 1,000 דולרים לאברך שהעניק לו את הכובע והחליפה. "כשהתפללתי בבגדיו של האברך ההוא, הרגשתי בהם קדושה מיוחדת, ואני בטוח שמדובר בן עליה". אמר הגביר, והוסיף שבשעה שהיה לבוש בז'קט של האברך, הניח ידו בטעות באחד הכיסים, והוציא משם דף של חידושי תורה מופלאים. גביר זה, שהוא גם בן תורה ולמדן מפולפל, מתמצא בכתיבת חידושי תורה. "ראיתי שם חידושים נפלאים ממש, ולכן זכות גדולה היא לתרום לאברך זה אלף דולר", אמר לראש הכולל.

עכשיו התעוררה בעיה הלכתית. האברך שקיבל את הכסף, טען שחידושי התורה שמצא הגביר בכיס אינם שלו, אלא של החברותא שלו, ולכן הכסף אינו מגיע לו. אבל הגביר טען שמאחר שהתחייב כבר לתת לאברך את הכסף, אין הוא רוצה לחזור בו. דין תורה זה הגיע לבית מדרשנו.

מקח טעות?

כשהייתי בבית מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, נתקלתי תמיד בסימניות שהיה מניח בספרים, ולפעמים פתחתי אותן כדי לראות

מחקר של אוניברסיטת קנדה: מדוע אנשים תורמים לצדקה?

נהנה כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א ואמר בקורת רוח: "צדקה בכרטיס אשראי... אלו "תשובות" של הרבנים של הדור שלנו... "תשובות" כאלו לא כתבו בדורות הקודמים"

מגדירה בדיוק את חובות הצדקה המוטלות על האדם: כמה לתת, מתי לתת, למי לתת.

ההלכה היהודית עוסקת בפרטי פרטים בסדרי עדיפויות: האם עדיף לתת מעט לרבים או הרבה למעט? עניין עירך או קרוביך - מי קודם? האם תרומת ספרים נחשבת לצדקה? ואפילו עניי שבישראל אינו פטור מצדקה, כפי שאיש אינו נמצא מעל לצדק.

...

המעלה העליונה ביותר בצדקה, היא החזקת לומדי תורה עניים. וכך מובא במדרש תנחומא: "עשר תעשר" - מכאן רמז למפרשי ימים וכו', להפריש אחד מן עשרה לעמלי תורה". ואולם, כאשר תורמים לראש הכולל, כדי שישלם לאברכים את משכורות האברכים, ניחא. אך האם אפשר לתת לאברך כולל מעשר כספים, כאשר הוא כבר מקבל מילגה מהכולל? האם אברכי כוללים נחשבים לעניים מבחינת ההלכה? והלא משכורת הכולל היא משכורת קבועה?!

ב"אורחות רבינו" מובא, שרבינו בעל ה"קהילות יעקב" זצ"ל הורה, שמותר לתת לאברכי כוללים מעשרות כספים, משום שהם אינם פועלים ולא חייבים לשלם להם את מילגת הכולל, ובנוסף, אם אין לראש הכולל כסף, הוא אכן אינו משלם משכורת. דברים דומים כתב בנו של הסטייפלה, הלא הוא מו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א, בספרו הנודע "דרך אמונה" (מתנות עניים פ"ט י"ג): "נראה שהלומדים בכולל, ויש להם משכורת קבועה בכל חודש כדי צרכם לחודש זה, כיון שהנהלה לא התחייבה לתת להם אלא אם יהיה להם, ואם לא יהיה להם אי אפשר לתובעם לדין, או שהרשות ביד הנהלה לשלחם כשירצו - דינם כעניים ממש המתפרנסים מהצדקה ומותר להם ליטול צדקה אם אין להם מאתים זוז, אבל אם הנהלה התחייבה ליתן להם גם משלהם אם לא יהיה להם, וגם אי אפשר לסלקם (מהכולל) בתוך השנה - אז נחשב כאילו יש להם פרנסה לשנה".

אך אם האברך במצב כלכלי אינו טוב, למרות משכורתו, אפשר לתת לו מעשר כספים. בספר "הלכות צדקה" מספר ששאל את הגר"נ קרליץ שליט"א האם מותר לתת לאברכים מעשר כספים והגר"נ שליט"א השיב: "בדרך כלל אפשר לומר שרוב האברכים נקראים עניים, ואפשר לתת להם מכספי מעשר".

שאל המחבר את הגר"נ קרליץ: "ואם אשתו עובדת ומביאה משכורת הביתה, האם גם אז נחשב הוא לעניי?" השיב הגר"נ שליט"א: "וכמה ילדים יש בביתו?!"

מדברי תשובת הגר"נ קרליץ שליט"א, ניתן לקבל תמונה ברורה בנושא. משכורת נורמטיבית של אברך, אינה מספיקה לכלכלת בית ומשפחה ברוכת ילדים. אם משכורתה של האישה מצטרפת כדי לכלכל את המשפחה כיאות, מה טוב. אך אם עדיין קשה עד מאוד להתפרנס כך, אפשר לתת להם כספי מעשר.

ישנן משפחות רבות שאבי המשפחה לומד תורה בכולל, ואינו משתדל להרבות את משכורתו על ידי עיסוקים תורניים שמשלמים המשך בעמוד הבא >>>

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

שימו לב למחקר המרתק הבא, שפורסם בקנדה לפני כעשור.

במחקר שערכו פרופסור רוברט פישר ועמיתיו לפני כעשור באוניברסיטת אלברטה שבקנדה, עקבו במשך שנתיים אחר מבצעי איסוף תרומות ארציים. הם ניסו לגלות מה גורם לבני האדם לתת מכספם לזולת. מה הופך את נתינת הצדקה למין חובה מקובלת, חוצת מגזרים ותרבויות. ומדוע מודים כמעט כולם בצורך לתת מרכושם לאחרי, שלא שפר מזלו?

אם חשבתם לרגע שזה משום טעמה המתוק של הנתנה, טעיתם. תוצאות המחקר היו שאנשים לא נותנים כדי להרגיש טוב יותר, אלא כדי לחסוך מעצמם את תחושת הבושה העמוקה אותה חווים כשאינם נותנים.

בושה הינה רגש שלילי עוצמתי, ובני האדם מוכנים לעשות הרבה כדי להימנע ממנה. החוקרים גילו, בין השאר, שאנשים תרמו פחות כסף, אם הקבלה על התרומה הגיעה יחד עם שי סמלי כמו דיסק. תמריץ חומרי לתרומה, תוגמל פחות מאשר הבהרות על מטרות כספי הצדקה.

ממצאים אלו תרמו למסקנות המחקר: אנשים לא תורמים בשל הרווח האישי שייצא להם מן התרומה, אלא בשל תחושה פנימית של מחויבות אישית. המחקר פורסם בכל העולם ועורר הדים נרחבים.

חושבני שמארגני מגביות הצדקה

השונות, שכל הזמן מנסים לחלק לתורמים דיסקים, ברכות מרבנים, תפילות בקברי צדיקים וכדומה, צריכים ללמוד לעומק את המחקר הזה, לפיו אנשים תורמים כי הם חשים מחוייבים לתת צדקה. ככל שתגבירו להם את תחושת המחויבות לתרום לעניים, לקרובים, למסכנים, לעניי עירך, כך תעלה רמת התרומות.

הרבנית אסתר יונגרייז ע"ה, בספרה "החיים במחויבות", כותבת עובדה מעניינת. הצדקה היא ערך מוכר בכל תרבות מתרבויות העולם, למן האיסלם ועד להינדואיזם. אך חיוב נתינת הצדקה ביהדות אינו יונק מאותם שורשים.

המילה 'צדקה' באנגלית ובשפות מערביות אחרות נובעת ממילה לטינית ששורשה אהבה (Charitas, charity). בעוד שלמילה 'צדקה' בלשון הקודש, לעומת זאת, אין שום קשר למילה 'אהבה', אלא דוקא למילה 'צדק'. האהבה והשלכותיה הן דבר הנתון לליבו של האדם. האהבה, מעצם מהותה, היא עניין של בחירה, דבר המותר מרחב תמרון. זו מילה המחייבת הרבה פחות מ'צדק'. צדק הוא חובה! ביהדות ישנו כר נרחב לאהבת הזולת, אבל לא זהו המקור לצדקה. צדקה היא מעשה של חובה ויושר. יותר מכל דת אחרת, היהדות

כ"ק האדמו"ר מויז'ניץ שליט"א

עליהם, כמו למשל קבלת משרה תורנית, עריכת ספרים תורניים, השתתפות במבחני "דרשו" או לימוד עם תלמידים מתקשים. יש הטוענים שאינם נותנים לאברכים אלו מעשרות כספים, משום ש"זאת הבעיה שלהם שאינם טורחים להשתכר, ולו בעניינים תורניים מובהקים שמרוויחים עליהם כסף".

ולא היא. מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר לי, שגם במקרים כאלו, כאשר האברכים נצרכים לכסף, הם עניים לכל דבר, ומצווה לתת להם מעשר כספים. הדרשה ההלכתית ל"עני" היא שעני הוא זה שאין לו סכום כסף כדי לחיות בו שנה שלימה, לצרכים מינימליים הנהוגים באותו המקום בו העני חי, וכמו כן, פסקו מרן הגר"ש אורבך (הלכות מעשר כספים עמוד פ"ט) ומרן הגר"ש ואזנר (שו"ת שבט הלוי ח"ב סי' ק"כ) שכאשר יש לאדם משכורת חודשית קבועה, המספיקה לצרכיו וצרכי משפחתו - אינו נחשב לעני, למרות שאין לו סכום כסף כדי לחיות שנה שלימה.

•••

האם ניתן לתת כ"כסף מעשר" הטבות או מלאכות במקום כסף? הש"ך (יו"ד רנ"ז סק"ב) כותב שיהודי שעני חייב לו כסף ואין לו לשלם, ניתן ליהודי לזכות את חובו של העני ממעשר הכספים, רק כאשר התנה עם העני מראש, בשעת ההלוואה, שביכולתו לנכות את חובו מכספי המעשר שלו. אך אם רק לאחר שהעני לא שילם לו את החוב, הוא רוצה לנכות את חובו מכספי המעשר, לא ניתן לעשות זאת.

ה"נודע ביהודה" (מהדו"ת יו"ד קצ"ט) חולק וסובר, שניתן לנכות את החוב מכספי מעשר, למרות שלא התנו על כך מראש, אך צריך להודיע זאת לעני, שהוא מותר לו על חובו והוא יטלנו מכספי המעשר. וזאת בתנאי שהיה נותן בכל מקרה מעשר כספים לעני זה. הגר"מ שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות ח"ב תע"א), ופוסקי הלכה נוספים (ראו בספר הלכות צדקה סי' י"ז) מסבירים, שכל מחלוקת הש"ך וה"נודע ביהודה" נאמרה רק בחוב שאסור לתבוע אותו מצד הדין, כגון חובו של עני שאין לו מה לשלם ואסור ללחוץ אותו ולתבוע ממנו כסף שאין לו, כפי הנאמר בתורתנו הקדושה: "לא תהיה לו כנושה". ומכיון שנקלע כעת לסיטואציה, בה אינו יכול בכל מקרה לתבוע מהעני את החוב, אם כן, לדעת הש"ך הוא אינו יכול לקזז את חובו מכספי המעשר.

אך כשמדובר בחוב רגיל, שההלכה מאפשרת לו לגבות את החוב מן העני ללא שום חשש, אזי לכל הדעות מותר לנכות את סכום החוב מחשבון כספי המעשר, למרות שלא התנה על כך מראש ולמרות שלא קיבל את רשות העני לעשות זאת.

בעבר הגעתי לבנין בית המדרש "מרכז חסידי ויז'ניץ" ברחוב עזרא בבני ברק, כדי להיכנס אל חדרו של כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א, ולהתברך מפיו, לקראת שמחת בר המצוה של בני נ"י. הבאתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א את ספרי "ויאמר שמואל" והרבי שליט"א עיין בין בתריו. כשהגיע אל הסימן העוסק בקבלת תרומות מאישה דרך כרטיס אשראי, נהנה כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר בקורת רוח: "צדקה בכרטיס אשראי... אלו "תשובות" של הרבנים של הדור שלנו... "תשובות" כאלו לא כתבו בדורות הקודמים, מפני שלא היו כרטיסי אשראי... התורה הקדושה מביעה דעה גם לגבי נושאים שהתחדשו בדור שלנו..."

מה ענין תרומת אישה בכרטיס אשראי? מדוע שתרומה לצדה של אישה תהיה שונה מתרומה של איש? ומה ההבדל בין תרומה ביד לתרומה בכרטיס אשראי?

השולחן ערוך (יו"ד רמח, ד) פוסק, ש"גבאי צדקה אין מקבלין

מהנשים ומהעבדים ומהתינוקות אלא דבר מועט, אבל לא דבר גדול שחזקתו גזול או גנוב משל אחרים, וכמה הוא דבר מועט, הכל לפי עושר הבעלים ועניותם. ואם הבעל מוחה, אפילו כל שהוא, אסור לקבל מהם".

ה"פתחי תשובה" הביא את דברי ה"נודע ביהודה", הקובע שאם האשה אמרה שנתנה את התרומה בשליחות בעלה וברשותו, נאמנת. ה"נודע ביהודה" נשאל על אשה היודעת שבעלה מקמץ בנתינת צדקה ואינו נותן צדקה לפי רמתו הכלכלית, והיא נושאת ונותנת בתוך הבית ומחלקת צדקה לפי העושה, ויודעת שבעלה מקפיד עליה על כך שהיא מפזרת לצדקה יותר מרצונו - האם מותר לקבל ממנה צדקה, והשיב על כך שזהו גזל גמור וחלילה לקבל ממנה צדקה. ולמרות שיש בכוח בית הדין לכפות את הבעל לתת צדקה, אך מי שם האשה לשופטת על בעלה ואשה הרי פסולה לדון, וגם לבית הדין אין רשות לקחת ממנה תרומות בלי ידיעתו.

אולם ה"יד אברהם" וה"ערוך השולחן" פסקו בשם הקדמונים שבזמנינו ניתן לקבל תרומות נכבדות גם מהנשים, משום שהן רגילות לעסוק בענייני הכספים בבית והבעל סומך עליהן. הגר"ש וואזנר זצ"ל חולק על דבריהם ובספרי "ויאמר שמואל" הארכתי בס"ד בענין.

נשאלת השאלה: ארגון חסד פירסם על מגבית צדקה במגזר שאינו שומר עדיין תורה ומצוות, ואשה התקשרה ותרמה סכום כסף גדול בכרטיס-אשראי - האם מותר לקחת את תרומתה?

כאן יתכן, שכיון שבתרומה בכרטיס אשראי מקבל בעל הכרטיס מחברת האשראי פירוט תשלומים, אם כן סביר להניח שהאשה לא תתרום סכום גדול שיודעת שבעלה לא יסכים לו, כיון שבעלה יידע על תרומתה ודעתו לא תהיה נוחה מכך, וממילא לא תעבור לכתחילה על דעתו, ואם תרמה בכרטיס-אשראי, מוכח שהתרומה הגדולה שתרמה היא על דעת בעלה.

ועוד, שיתכן שהאשה כלל אינה נשואה. ואם מדובר בתרומת חילונית, מסתבר שרוב החילונים אינם מפרשים מעשר כספים כפי מידתם, ובכך יש לדון ולהקל לפי דברי האחרונים שאשה יכולה לכפות את בעלה לתת צדקה כהוגן. ויש בנושא סברות נוספות.

ואמנם במגזר החילוני ישנה בעיה קשה, שציבור זה כלל אינו מודע לדין של "מה שקנתה אשה קנה בעלה", ולרבים מהם ישנם חשבונות בנק נפרדים, למרות שהבעל מפרנס את אשתו במזון וביגוד. וממילא, גם אם הבעל יראה את הפירוט בדף חברת האשראי, עדיין לא יבוא בטרפוניה על אשתו, כיון שהוא סבור, בטעות, שמכיון שהיא השתכרה בכסף, הכסף שייך לה ולא לו, וזכותה לעשות בכספה ככל העולה על רוחה מבלי לשאול אותו.

ואם כן, לא הועיל לנו שהבעל יודע על תרומת אשתו, מפני שלמרות ידיעתו ואי רצונו המוחלט מסכום התרומה, הוא אינו מעלה כלל בדעתו שיכול להתנגד לכך, בהיות ממון אשתו שייך לו. לכן נראה שארגוני החסד צריכים להורות לטלפניות הפועלות מטעמם, שאם אשה תורמת להן סכום גדול, עליהן לברר שהתרומה ניתנה ברשות בעלה.

•••

ולשאלה שמעסיקה רבים: האם מותר להורים לחסוך מכספי המעשר שלהם לטובת נישואי הילדים?

הורים אינם יכולים להפריש כסף מעשר עבור ילדיהם הקטנים, כדי שבבוא הזמן ישתמשו בכסף זה כדי להשיא אותם (הוראת הגר"ש אורבך, הגר"ש אלישיב, והגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל). ואמנם הגר"ש אורבך זצ"ל, פסק שההורים יכולים להפקיד את "קצבת המשך בעמוד הבא <<<

הוא דפק על הדלת כמה דפיקות... הדלת נפתחה והאשה שנפתח שאלה אותו: "במה אוכל לעזור לך?" הוא היה בהלם...

הרב בנימין גולד

"יְעִשׂוּ לִי מִקֶּדֶשׁ וְשִׁכְנֵתִי פְתוּכָה" (שמות כ"ה, ח')

פסוק זה הינו פסוק מכונן בעבודת האדם בעולמו, מדרשות חז"ל על פסוק זה למדים אנו חידוש גדול הנוגע לכל אחד ואחד. דרשו חז"ל: 'בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שהקב"ה שוכן בלב כל אחד ואחד מישראל, כשעושה מדור לשכינה: והמדרש הוא כפשוטו - הקב"ה שוכן בלב כל אחד מאתנו, אבל תנאי יש לכך! כשעושה מדור לשכינה! כשאדם משאיר בלבו מקום מיוחד לשכינה, נקי מכל תחלואות וזוהמות החיים, רק כך יזכה לדבר הגדול מכולם שהשכינה שוכנת בלבבו...!!

המשגיח רבי ירוחם ממיר (דעת חכמה ומוסר ח"ב מאמר נה) אף הגדיל לדבר ברום מעלה זו, והביא את דברי המדרש (לד, א):

'בשעה שאמר הקב"ה למשה, עשה לי משכן,

התחיל מתמיה ואומר, כבודו של הקב"ה

מלא עליונים ותחתונים והוא אומר לי

עשה לי משכן? אמר הקב"ה, לא כשם

שאתה סבור כך אני סבור, אלא כ'

קרש בצפון וכ' בדרום ולא עוד אלא

שארד ואצמצם שכינתי בתוך אמה

על אמה: כשמתבוננים בתשובתו

של הקב"ה למשה, מגלים דבר גדול

עד מאד. ה' ענה למשה, אל תתמה

כי כך הנהגתי, אפילו אמה על אמה

אם המקום יהיה ראוי, אצמצם שכינתי

ושכנתי בתוכו, ואל יאמר האדם הן אני עץ

יבש ואין אני ראוי להשראת השכינה, כל אחד

באשר הוא, אם יהיה ראוי - תשרה השכינה בתוכו!

מספרים על רבי נפתלי אמסטרדם מגדולי תלמידיו של רבי

ישראל מסלנט, שאמר פעם לרבו רבי ישראל: "אילו היו לי מדותיו

הטובות של מורי ורבי, ולבו הטהור של בעל היסוד ושורש העבודה;

וראשו הגאון של בעל השאגת אריה; אזי הייתי יכול לגדול בתורה

ויראת שמים!" השיב לו רבו רבי ישראל: "נפתלי, נפתלי, בראש

שלך! בלב שלך! ובמדות שלך! דורשים ממך להצליח, הקב"ה

אומר: 'אשרה שכינה בכל אדם, ולו רק יכין לבבו לכך', ואין צריך

לזה שום מעמד וכשרון, רק את רצון הלב האמיתי, וכשהקב"ה בא

אליו - הוא יצמח ויגדל לאין שיעור.

...

מסופר על יהודי אמריקני שהחליט לעלות לארץ ישראל, לשנת

השתלמות רוחנית יחד עם רעייתו. הלה סבר שאם הוא בא לארץ

להשתלמות רוחנית, עליו לדאוג ראשית כל לתחום הגשמי, או אז לא יטרידו אותו דאגות גשמיות. הוא לא הכיר את משמעותן של המילים "משיב הרוח ומוריד הגשם", אם אתה רוצה להשיב את הרוחניות, עליך להוריד את הגשמיות.

היהודי שלח מכתב לסוכן דירות מירושלים, וכתב שהוא מעוניין בדירת חמישה חדרים, עם כיווני אוויר טובים, בניין עם שכנים דתיים אבל לא יותר מדי, חנייה רחבה, בית כנסת וסופרמרקט בקרבת מקום, בקיצור נוחות מירבית, שנת נופש אמיתית. סוכן הדירות מצא דירה כמבוקשו, הוא שלח דמי קדימה וקיבל חוזה. בתחתית החוזה היה כתוב שיהיה מי שיקבל את פניו בבואו לדירה. הגיע היום. היהודי ארז את מטלטליו, נסע לשדה התעופה, והמריא לארץ ישראל. מיד לאחר שנחת בשלום - הוא לקח מונית שתקחהו למחוז חפצו. הוא העמיס את כל מזוודותיו ומטלטליו, וכך לאחר כשעה הגיע לרחוב בו שכר את הדירה. כשהוא אפוף התרגשות הגיע לכתובת הרשומה בחוזה שבידו, הוא מטפס במדרגות, והנה הוא ניצב ליד דלת הכניסה שרשומה בחוזה כדירה שהוא שכה, הוא זכר שהסוכן אמר לו שיקבלו את פניו בדירה, והוא דפק כמה דפיקות...

הדלת נפתחה ובפתח עמדה אשה. היא רואה איש עמוס במזוודות ליד הדלת ומיד שאלה: "במה אוכל לעזור לך?" האיש נדהם...

"למה את מתכוונת כשאת אומרת במה תוכלי לעזור לי? הרי שכרתי את הדירה הזו!" וכשראה את התמיהה מתפשטת בפניה של האישה, הזדרז להוציא את החוזה, והראה לה. האישה קראה את הכתוב בחוזה, ואמרה: "איני יודעת מה אתה רוצה? זו דירה שלי כבר שנים רבות ואני גרה כאן, ומי השכיר את דירתך?"

האורח מיהר להרים טלפון לסוכן: "שלום, הגענו לדירה המדוברת, "שלום עליכם", השיב הסוכן, "נו, איך הדירה כלילת המעלות? אה חמישה חדרים, כיווני אוויר מצוינים, חניה לרכב, כל מה שביקשת!" היהודי האמריקני המופתע זעק: "אבל גרים בה אנשים!" השיב הסוכן: "סלח לי, אבל כשחיפשת דירה לא ציינת שאתה מעוניין בדירה ריקה."

לעיתים לומד האדם תורה ומקיים מצוות, ובודאי שהשכינה אמורה לשרות עליו, אך שוכח הוא פרט קטן וחשוב, הוא לא משאיר מקום פנוי בלבו, שמלא באנוכיות, בגאווה, בכעס, בשנאת חנם ובעוד מידות רעות. הוא לא משאיר מדור בלבו להשראת השכינה, וכאשר היא מגיעה לשכון ורואה שאין מקום - מיד היא מסתלקת ממנו. (אמונה שלמה, יתרו).

מרר המשיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל

<<< המשך מעמוד קודם

לצרכי נישואי הבנים, אך בכל זאת, למרות שלא התחייב על כך, הגמ"ח מלווה כספים למי שתרם לגמ"ח. הרמב"ם כותב שאף אדם לא יפסיד אם יתרום לצדקה. הצדקה מצילה ומגנה מכל צרה ונגע, ממחלות ומצרות ומכל מיני טרדות, כפי המובא בחז"ל. צדקה ניתנת לעניים ולנצרכים, אך פועלת גם עבורנו גדולות ונצורות, בגשמיות וברוחניות!

הילדים" שקיבלו מהביטוח הלאומי, עבור רכישת דירה לילדים כשיגדלו ויתחתנו. ואמנם הורה הגר"ח פ"י שיינברג זצ"ל, שהאב יכול לתרום כסף לגמ"ח, ויתנה עם מנהל הגמ"ח שבבוא הזמן יסייע הגמ"ח לילדיו לפי ערך הממון שתרם. וכידוע שב"גמ"ח המרכזי" ההורים תורמים כסף לגמ"ח מכספי מעשרות, והגמ"ח אינו מתחייב להלוות כסף

מרן ראש הישיבה קרא לי ואמר: "שמעתי שאתה רוצה להפסיק לנסוע?" אמרתי לו: "אכן, אני מרגיש שאני נוסע לחינם וללא שום תועלת". ראש הישיבה עצם את עיניו למשך מספר דקות, ולפתע פקחן ואמר לי: "מה שהיה עד עכשיו - היה! מכאן ואילך אתה תראה שהכל יפתח לך"

הרב אלהן ויסבורד, ראש רשת הכוללים 'יששכר באוהליך', מספר על ברכת ראש הישיבה מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

"זאת התרומה" (שמות כ"ה, ג')

שהתקבלה העברה בסכום גדול מאוד. לאחר השבת, כשעמדתי לשוב לארץ ישראל, קבלתי תרומה נוספת שהותירה את חשבון הבנק של הרשת ביתרה לטובת האברכים.

למדתי מכך שלעמול ולהשתדל - חייבים, אבל מהיכן תגיע הישועה? אי אפשר וגם לא צריכים לדעת.

לפני כמה שנים בתחילת דרכי, פגשתי יהודי ממונסי שהתלהב ונתן לכולל שלושת אלפים דולה. אותו יהודי, היה אף הוא בתחילת דרכו בעולם העסקים, ואת הכסף שנתן לכוללים הוא

לווה מאחרים. הוא עשה זאת לאחר שהראיתי לו את דבריו של רבינו יונה ב'אגרת התשובה': "הרוצה להנצל מהעוון והעונש המר יתעסק בצרכי הרבנים והתלמידים".

בשנה הבאה לקח אותו יהודי על שכמו אחזקת שלושה אברכים. אחרי כמה חודשים קבלתי ממנו שיחת טלפון בה בישר לי שנכנס עכשיו לעסק גדול, והוא מבטיח את כל המעשרות לכולל, ומבקש את ברכת ראש הישיבה שליט"א לעסק. הלכתי וסיפרתי לרבינו על בקשת אותו יהודי, ותגובתו היתה: "למה רק מעשר? תגיד לו שיתן חמישים אחוז; שיעשה שותפות עם הקדוש ברוך הוא!"

אותו יהודי הסכים, ומאז הצליח בעסקים, עד

שזכה להעלות את סכום התמיכה שלו פי ארבעה, ואחרי תקופה הוא העלה את תרומתו פי עשרה!

כיום, אותו יהודי הינו עשיר מופלג, ומספר את סיפורו לכל המעוניין לשמוע. באופן זה הוא עושה עבורי את העבודה: הוא מתקשר לכל נדיב חדש אליו אני מגיע, ומשכנע אותו עד כמה כדאי לו לעשות את השותפות הזו.

דברי חיזוק לאישה

סיפר יהודי המחזיק רשת כוללים בשליחות רבינו, ומטבע הדברים מרבה בנסיעות לחוץ לארץ לגיוס כספים, ומותיר את אשתו לבדה בבית.

"פעם בקשתי מרבינו למסור לרעייתי דברי חיזוק, וכה אמר לי: 'הנה אתה נוסע ממקום למקום, וממילא גם נהנה קצת בעולם הזה, לראות נופים ומקומות חדשים. אבל היא יושבת במטבח ולא נהנית כלל, רק מחכה בשקט ובגבורה לשובו של בעלה. עליה לדעת ששכר רב מאוד שמור לה כולו בעולם הבא'.

אין לתאר כיצד רוממו הדברים את רוחה של רעייתי, והעניקו לה כוחות מחודשים!"

(מתוך הספר 'רבי אהרן לייב')

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

שנה אחת, ימים ספורים לפני ראש חודש שבט, היה חסר בקופת הכולל סכום כסף גדול. התיישבתי במוצאי שבת, וניסיתי לתפוס כמה וכמה גבירים שהיו אמורים להעביר לי סכומים גדולים, אולם אותו יום היה יום אידם של הגויים, המשרדים בחו"ל היו סגורים, ולא היה שייך לתפוס אף אחד. בשעה חמש לפנות בוקר, כשהייתי מיואש כמעט לגמרי, נכנסתי לחדרו של ראש הישיבה

הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן שליט"א ושאלתי אותו אם אוכל לפנות לכמה גבירים, ולדבר באוזניהם דברים חריגים כדי שיתעוררו ויצילו את המצב. ראש הישיבה שליט"א פתח את הסידור, דפדף בזמירות של מוצאי שבת. הוא פתח בזמר 'איש חסיד', והחל לקרוא: "יזמתי ונמכרתי להעבידי לכבודך ולא לכבודי", ואז אמר: "אל תעשה כלום. לך לביתך ותתפלל, והקדוש ברוך יעזור לך". עשיתי כדבריו, ולאחר ארבעים ושמונה שעות התקשר גביר אחד מעצמו ושילם את כל הסכום החסר לאותו חודש.

באותה הפעמים, נסעתי במשך כמה חודשים אחת-עשרה טיסות רצופות לחו"ל, במטרה לאסוף מנדיבי עם למען עמלי התורה. למרבה

הצעה, לא הצלחתי לאסוף ולו פרוטה אחת מעבר לכיסוי הוצאות הטיסה היקרות. הרגשתי שאין לי יותר שום טעם להמשיך בנסיעות הללו והחלטתי להפסיק לנסוע.

מרן ראש הישיבה קרא לי ואמר: "שמעתי שאתה רוצה להפסיק לנסוע?" אמרתי לו: "אכן, אני מרגיש שאני נוסע לחינם ללא שום תועלת". שתיקה השתררה בחדר. ראש הישיבה עצם את עיניו למשך מספר דקות, ולפתע פקחן ואמר לי בתוקף: "מה שהיה עד עכשיו - היה! מכאן ואילך אתה תראה שהכל יפתח לך".

שאלתי: "אז מה לעשות למעשה?" והוא אמר לי: "תיסע שוב".

נסעתי בלב כבד. היה זה יום שישי. לקראת סיום הטיסה, לפני שנחתתי בניו יורק, התבררתי כי נגיד אחד, שמעולם לא פגשתי ולא הכרתי כלל, שמע על המצוקה של רשת הכוללים ונכנס אל מרן ראש הישיבה בארץ. הוא אמר לו שהוא מבקש ליכות בהחזקת התורה של 'יששכר באוהליך' ותרם את רוב הסכום שהיה חסר. זמן קצר לאחר הנחיתה, אני מקבל שיחה מבעל ממון אחר, והוא אומר לי ששמע על המצוקה הגדולה שהרשת נמצאת בה. ביקשתי לפגוש אותו אך הוא אמר: "אין מה להיפגש. תן לי את מספר חשבון הבנק של הרשת". לאחר שעה קבלתי הודעה,

סיפר רבי אליהו לופיאן זצ"ל: מעשה באדם אחד שנכנסה בו רוח, וכאשר רצו לבדוק אם מדובר בגלגול נשמה או סתם רוח טומאה, הניחו על ראשו את ספר הזוהר, והיה מקובל אצלם, שאם תזעק הרוח בהתקרב אליה ספר קדוש - זהו סימן שהיא גלגול נשמה

וכיצד הצליח רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, לגייס סכומי עתק לבניין אדיר ומפואר

לתרום לאחזקת תכליתם של אותם בניינים. זו היתה דרכם של העשירים מאז, למרות שההיגיון הישר אומר ההיפך. אם ישאלו אותנו, "מה חביב ויקר יותר לפני המקום, הבניין אשר בו מקריבים את הקרבנות, או שמא הקרבנות עצמם?" הלא ודאי יענה כל אחד ויאמר, שהתכלית חשובה מן האמצעים, וראיה לכך, שהרי קרבנות ציבור, תמידין ומוספין, דוחים את השבת, ואילו בניין בית המקדש אינו דוחה את השבת.

ואף על פי כן, כאשר נאסף כסף לצורך בניית המשכן, ביום אחד הביא העם די כסף וזהב עד שהוצרכו להכריז "מרבים העם להביא" ואין עוד צורך בתרומה נוספת. לא כן היה כאשר בא הציווי על מטרת הבניין, הלוא הם הקרבנות. כאן כבר לא מיהרו לתת, עד שהוטל הדבר עליהם כחובה והובטח להם שיהיה זה כדי לכפר על נפשותיהם. עם כל זאת היה עדיין צורך למשכן את אלו אשר אחרו בתשלום חובם. כך הוא גם בעניין הישיבות, מטרת הישיבות להרבות תורה בישראל, ואילו הבניינים אינם אלא אמצעי וכלי ללימוד התורה, ועם כל זאת, מצויים יותר תורמים המוכנים להוזיל מכיסם על חדרים, על דלתות, על חלונות, על לבנים ועל בניין, ולא זו בלבד אלא יש מהם הרוצים דווקא שיקרא הבניין על שמם, שיהא בו שלט המעיד על תרומתם, ושאר מצבות זיכרון, אך מעטים הם התורמים, כדי להאכיל ולהשקות את לומדי התורה.

כוונת המעשה קובעת את מהותו

הנתינה למשכן צריכה להיות לשם שמים. נמצינו למדים, כמה חשוב הדבר שדברי הקדושה יהיו ממקורות טהורים.

סיפר רבי אליהו לופיאן זצ"ל, מעשה נורא, הממחיש עניין זה. מעשה באדם אחד שנכנסה בו רוח, וכאשר רצו לבדוק אם אכן מדובר בגלגול נשמה או שזה סתם רוח טומאה, הניחו על ראשו של אדם זה את ספר הזוהר, כמו שהיה מקובל אצלם, שאם תזעק הרוח בהתקרב אליה ספר קדוש, זהו סימן שהיא גלגול נשמה. והנה לא נדעזעה הרוח כלל.

הלכו והביאו ספר הזוהר מדפוס אחר, ומיד זעקה ורעשה הרוח. כאשר שאלוהו מדוע לא נרתעה מן הספר הראשון? השיבה, כי אמנם היה זה אותו ספר, אך הראשון הודפס על ידי מחללי שבת ואילו השני הודפס על ידי אנשים יראים.

אמר על כך רבי אליהו: "הרי לנו שני ספרים זהים בתוכנם ובצורתם: אלא שהאחד הוכן בקדושה, ואילו לשני חסרה הכנה זאת. לכאורה לעין אדם נדמה, שאין כל הבדל ביניהם, אך באמת ההבדל ביניהם גדול מאד".

וכן פסק רבי משה פיינשטיין זצ"ל, בספרו "אגרות משה" (או"ח ח"ב סי' יז), שאין להתפלל בסידור שהודפס בשבת, ואפילו שנעשה על ידי פועלים נכרים, שזה מאוס לדבר מצוה וכל שכן לתפילה, שצריכים לתפילה סניגורים טובים, כדי שישמע הקב"ה את התפילה. ולכן לא יתפלל על ידי דבר שיהיה בו קטרוג ח"ו. (ולא עוד אלא שאף צידד לומר שבדיעבד לא יצא ויצטרך לחזור ולהתפלל אמנם אינו מכריע כן למעשה).

(מתוך 'להתענג בתענוגים')

"דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה" (שמות כ"ה, ב')

מובא בשם ה"בית לוי", שפרשת תרומה באה לאחר פרשת משפטים, ללמדנו שאין ערך לתרומה שמגיעה מממון שהתקבל לא על פי משפטי התורה.

סיפר רבי יעקב ניימן זצ"ל, ראש ישיבת אור ישראל:

פעם בא אלי יהודי וסיפר לי, שבחול המועד סוכות ישב בנו יחד עם קבוצת אברכים בסוכתו, ומילאו פיהם בשירות וזמירות לה; לשם שמחת החג. קולות השירה הלכו וגברו, עד שהופרעה מנוחתו של השכן הזקן, אשר היה דר בעליית הבית. כיון שאותו זקן לא יכול היה לגבור על קולותיהם, שפך עליהם דלי מים מן העלייה, כדי שיבינו את הרמז.

רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל

צעק אליו הבן מן הסוכה, "איך אפשר לשפוך לכאן מים, והרי השכינה שורה כאן". בנימת גאווה סיים האיש את דבריו: "ראה כמה רגשי קדושה יש לבני".

אמרתי לו: "האם באמת סבור אתה כי השכינה שורה במקום בו גוזלים את מנוחתו של אדם זקן? כלל וכלל לא! אמנם מצוה גדולה היא לשמוח ברגל ולזמר בשבחים

לה; אבל באופן זה היתה זו מצוה הבאה בעבירה".

•••

באחת הפעמים שגברה המצוקה בישיבות ליטא, קמו רבני ליטא לערוך מגבית להצלת הישיבות. משלחת של אחדים מגדולי הדור הגיעה לוורשא, כדי לכנס אסיפה של בני העיר. אל האסיפה הוזמנו כמה מעורכי העיתונים היהודיים, על מנת שיפרסמו בעיתונות את מטרת בואה של המשלחת.

לאחר שנשא דברים רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, קם אחד מעורכי העיתונים אשר נכח במקום, והטיח שאלה קנטרנית בפני הנואם, "מדוע מצליח כל כך הגאון מלובלין, רבי מאיר שפירא זצ"ל, המגייס סכומי עתק לבניין אדיר ומפואר, והלוא טוב היה לקחת כסף זה ולהאכיל בו את בני הישיבות הסובלים מחרפת רעב?" כוונת השואל היתה ברורה, היה זה נסיון להפחית מחשיבותה של המגבית, ולמנוע את הנדבנים מלתרום.

ענה לו רבי זלמן: מצינו שכאשר ציוה הקב"ה על תרומת המשכן, לא ציוה שיתרום כל אחד ואחד, אלא רק "כל איש אשר ידבנו לבו". לעומת זאת, בתרומת קרבנות הציבור, נצטווה כל אחד ואחד לתת בקע לגולגולת, סכום זה חייב לתת אפילו עני שבישראל, ואם לא נתן - נטלו ממנו משכון. מדוע לא סמכה התורה גם בקרבנות הציבור על נדיבותם של הנדיבים, שיתנו כדי הצורך, כפי שסמכה התורה על נדיבות לבם בתרומה לבניית המשכן?

התשובה פשוטה מאד. ירדה התורה לסוף דעתם של נדיבי העם, שממהרים בשמחה לתרום לבנייתם של בניינים, אך אינם ממהרים

"הרב, ריח הקפה לא יגרה אותי, זה לא מפריע לי כשאני רואה שאחר שותה!" רבינו סירב, ולא רצה לשתות ליד אדם השרוי בתענית

מֶרֶן רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַבָּא שְׂאוּל זְצוּק"ל מְלֻמֵּד שֶׁהִבְרִיאוֹת אוֹלֵי דוּחָה צוּם, אֲבָל אֵינָה דוּחָה אֶת צַעַר הַזּוֹלָת!

תענית אסתר

וארבע וחצי, ורבינו אמר לי: "איני יכול להמתין יותר, עלי ללכת!" הבנתי, ולא ניסיתי לשכנעו. הוא התחיל להתקדם לעבר המדרגות, והיולדת ניגשה אלי וביקשה שאשכנעו להמתין עוד. אמרתי לה: "איני יכול לבקשו, כבר התאחר מעל ומעבר, ואני מבינו. רצונך, בקשי בעצמך". רבינו כבר עלה במדרגות והגיע לרחוב, והיא מיהרה אחריו וביקשה שישאר.

אך שמע את הבקשה, סב על עקבותיו וחזר לחכות בסבלנות לאבי הבן.

מקרה נוסף שהיה באותו אולם. הברית נקבעה לשעה אחת בצהריים. רבינו הגיע במועד הנקוב. השעה שתיים כבר חלפה, וטרם החלו. אבי הבן חש שלא בנת. הוא ניגש להתנצל. רבינו היה שקוע בעיונו. שמע, והשיב: "אל תצטער, אל תצטער. מה הייתי עושה בבית, לומד - אני לומד גם כאן..."

אבי הבן הלך משם, מפויס, ורבינו אמר לי: "הרי זה יום השמחה של אבי הבן. זוהי מצוה שיש לקיימה בשמחה (שבת קל ע"א) - ואני אלחיצנו?!"

להשתומם! לא האורחים שאיחרו, ולא השעה שהתאחרה. רבינו הוא ה'מלחץ'... איזו רגישות לצער הזולת! **לעולם אל תאכזב בעל שמחה!**

כל כך גדלה חרדתו של רבינו לצער הזולת, ובפרט לבעלי שמחה. פעם

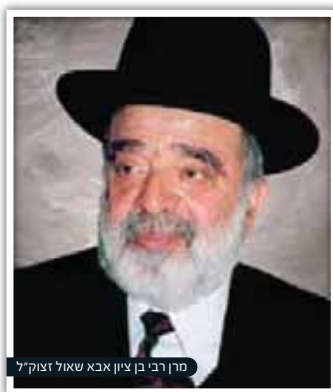
בא לפניו אחד מתלמידי לצרף חתימתו לתעודת רבנות. מתחילה סירב רבינו מכמה טעמים, ולבסוף נאות. אך תנאי התנה: "תבטיח לי שלעולם לא תאכזב את בעל השמחה! הוזמנת לברית, לנישואין, עשה כל שביכלתך להגיע, ובזמן!"

רבינו נזהר תמיד שמצידו לא יהיה שום עיכוב. אך פעם הזמינו אחד מתלמידי לחתונתו, והודיעו רבינו שיגיע לחופה. החתן הציע נהג שיסיעו מביתו, אך רבינו סירב באומרו: "איני רוצה להיות חייב לאיש ולא אטרד בזמני, אבוא כבר במונית!"

במועד החופה, המתינו לבואו של רבינו אך לשוא. בראותם שהשעה מתאחרת, ערכו את החופה בלעדיו. למחרת פגש רבינו את החתן, כמה שמח לראותו, ואמר לו: "מחילה על אתמול! כבר היינו מוכנים בזמן, ממתנים למונית בכביש הראשי. חכינו למעלה משעה וחצי ולא באה..."

רבינו הזמינו לביתו, הראה לו קופסא גדולה עטופה בעטיפה נאה, ואמר: "זה הוכן עבורך כבר מאתמול!" ולא הסתפק בכך. הוא תחב לידו שטר של מאתיים דולר, ואמר: "קנסתי את עצמי על הצער שנגרם לך בהעדרי..."

(מתוך 'רבינו האור לציין')

מֶרֶן רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַבָּא שְׂאוּל זְצוּק"ל

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי בֶּן צִיּוֹן אַבָּא שְׂאוּל זְצוּק"ל, הִיָּה טוֹרַח רַבּוֹת שַׁחֲלִילָה לֹא יִצְטַעַר שׁוּם אָדָם בְּסִיבְתּוֹ! סִיפֵר מִקּוֹרְבוֹ וְעוֹרֵךְ סִפְרֵי, הִרְהִי"ג רַבִּי צִיּוֹן עֵמֶר שְׁלִיט"א: בִּימֵי מַחֲלַת רַבִּינוּ עֲלִיתִי לְבֵיתוֹ בְּיוֹם תַּעֲנִית לַעֲסוֹק בְּעֵרִיכַת סֵפֶר תְּשׁוּבוֹתָיו. הִרְפּוּא אִסַּר עָלָיו אֶת הַתַּעֲנִית, וְרַבִּינוּ קִיבַל עָלָיו אֶת הַדִּין בְּשִׂמְחָה. הוּא אָמַר בְּמַלְיָצָה: "רְאוּ אֵלּוֹ חֲלִיפִין עֲשִׂיתִי! בְּמִקּוֹם לְקִיִּים מִצּוֹת תַּעֲנִית מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים, אֲנִי מְקִיִּים בְּכָל 'כֹּזֵית' - מִצּוּהַ מִן הַתּוֹרָה שֶׁל שְׁמִירַת הַבְּרִיאוֹת!"

הַתַּעֲמִקְנוּ בְּדַבְּרֵי פִּסְקִין, וְהַרְבֵּנִית עָלֶיהָ הַשְּׁלוֹם נִכְנָסָה וְהַצִּיעָה לְרַבִּינוּ כּוֹס שְׁתִּיָּה. הִרְבַּ סִּירַב. תַּמָּה הַרְבֵּנִית: "אֲבָל אַתָּה חַיִּיב לִשְׁתּוֹת בְּפִקּוּדַת הַרְפּוּא!" עָנָה לָהּ רַבִּינוּ: "וּדְאִי, וּדְאִי אִשְׁתָּה אַחַר כָּךְ... הַבְּנֵתִי, וְנַעֲנִיתִי: "הִרְבַּ, אֵין מָה לְדַאֲוֵג, זֶה לֹא יִגְרָה אוֹתִי, אֵין זֶה מְפָרִיעַ לִי כֻּלָּל כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֲחֵר שׁוֹתֵה!"

רַבִּינוּ סִירַב. הוּא לֹא רָצָה לִשְׁתּוֹת לִיד אָדָם הַשְּׁרוּי בְּתַעֲנִית. הַבְּרִיאוֹת דוּחָה צוּם, אֲבָל אֵינָה דוּחָה אֶת צַעַר הַזּוֹלָת! אֶת שִׁיעוּרוֹ מִסֵּר רַבִּינוּ בְּרִיתָחַא דְּאוּרִייתָא. וְאִף בִּימֹת הַחוּרֵף הַקְּרִים, בְּגָדָיו הָיוּ סְפוּגִים מִזִּיעָה וּבִיקֵשׁ לִפְתּוֹחַ אֶת הַחֲלוֹן, לְהַחֲלִיף אוֹיֵר וְלַרְעֵנֵן כּוּחוֹת. אִךְ הַקְּדִים וְאָמַר: "מִי שֶׁהִקּוֹר מְפָרִיעַ לוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ, שִׂיאֵמֶר". וְלֹא פִתַּח אֶת הַחֲלוֹן עַד שִׁדַּע בְּבִירוֹר שֶׁאֵין בְּכַךְ הַפְּרַעָה. שֶׁלֹּא יִצְטַעַר שׁוּם אָדָם מְסִיבְתּוֹ!

"אבל אתה לא תצטער?"

פַּעַם הוּזְמַן רַבִּינוּ לְבְּרִית מִילָה, וְהוֹדִיעַ לְאֲבִי הַבֶּן: "בְּשִׂמְחָה אֲגִיעַ, אִךְ בְּתַשַּׁע אֲנִי צָרִיךְ לְהִיּוֹת בִּישִׁיבָה, יֵשׁ לִי שִׁיעוּר". "וּדְאִי", אָמַר אֲבִי הַבֶּן. "אֲנִי נִעְרָךְ לְכַךְ". הוּא הוֹדִיעַ לְכוּלָם שֶׁהִבְרִית תִּתְקִיִּים בְּשַׁעָה שְׁמוֹנָה וְחֲצֵי רַבִּינוּ הִגִּיעַ. הָאוֹרְחִים בָּאוּ, אִךְ הַסַּנְדָּק הַתַּעֲכַב. הַשַּׁעָה הִיתָה כְּבָר אַחֲרֵי תַשַּׁע. נִיגַשׁ אֲבִי הַבֶּן לְרַבִּינוּ וְהַתְנַצַּל. "אִקוּהָ שְׁאֵתָה מִבֵּין", אָמַר רַבִּינוּ, "אִךְ אֵינִי יוֹכֵל לְהַתְעַכֵּב יוֹתֵר".

"נו, ההכרח לא יגונה", אמר אבי הבן.

אִךְ רַבִּינוּ לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ וְשָׂאֵל: "אֲבָל אַתָּה לֹא תִצְטַעַר?" אֲבִי הַבֶּן נִבּוֹק, נֶאֱלַם דּוּמִיָּה. בְּאֵמַת הַצְטַעַר בְּלָבוֹ, אִךְ מָה יֵאֵמַר רֹאֶה רַבִּינוּ בְּצַעְרוֹ וּפְסִק: "אֲנִי נִשְׂאָר כֹּאן!" שְׂמַח וְשִׂמְחָה כְּדַרְכּוֹ. וְמָה מִצַּעְדֵי גִבְרָה כּוֹנְנֵו. סִיפֵר הִנְהַג, רַק הִגִּיעַ רַבִּינוּ לִישִׁיבָה, וּבְדִיּוֹק הַסְתִּיִּים שֶׁם בִּיקוּרוֹ שֶׁל נָדִיב וְהַתְלַמִּידִים הַתְכַּנְסוּ לִשִׁיעוּר. לְמַחֲרַת, בִּיקֵשׁ רַבִּינוּ לְפַגּוֹשׁ אֶת אֲבִי הַבֶּן. דָּאֵג לְשִׂמְחוֹ, שֶׁלֹּא יִצְטַעַר אוֹלֵי גֵרָם לְבִיטוֹל תּוֹרָה בְּעִיכּוֹב הַמִּילָה. אָמַר לוֹ: "אַתְמוֹל, אֵילוֹ הִיִּיתִי בָּא בְּתַשַּׁע, לֹא הִיָּה מִתְקִיִּים שִׁיעוּר..."

"אל תצטער, אני לומד גם כאן!"

סִיפֵר הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק כְּהֵן שְׁלִיט"א, רַב שְׁכוּנַת שְׁמוּאֵל הַנְּבִיא: פַּעַם הִיָּינוּ יַחַד בְּבְרִית מִילָה, בְּאוֹלָם "תְּפֹאֶרֶת יְהוֹשֻׁעַ". הַבְּרִית הִיתָה צְרִיכָה לְהַעֲרָךְ בְּשַׁעָה שְׁלוֹשׁ אַחֲרֵי הַצְהָרִיִּים. רַבִּינוּ הִיָּה אִמּוֹר לְהִיּוֹת הַסַּנְדָּק, וְאֲבִי הַבֶּן הַתַּעֲכַב הִרְבָּה. עֲבָרָה הַשַּׁעָה שְׁלוֹשׁ וְחֲצֵי, וְאַרְבַּע,

"אם תאמר לי פשט על התוס', אתן לך סך של עשרת אלפים לירות שטרלינג"

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א פותר את ספקותיו של המשולח

הרב אהרן כהן

"זאת התרומה" (שמות כ"ה, ג')

החת"ס זצוק"ל כתב בספרו שכשם שבנוגע לברכות כל עוד האדם אינו מברך אין המזון נחשב שלו, כך גם בענין ההשתמשות בממון, שכל עוד אינו עובד את ה' בממונו זה לא נחשב שלו. הוא מבאר את הפסוק "מאת כל איש אשר ידבנו ליבו", שמי שהוא נדיב לב, שהיא עבודת ה' בממון, "תקחו את תרומתי", שאז הממון שלו ואפשר להקדישו שוב להקב"ה.

מסופר על משולח בן תורה, שהלך לאסוף כסף למשפחתו בעיר לונדון שבאנגליה. כשעבר על פתחי נדיבים לבקש את תרומתם, לא העלה בדעתו שיתקל במקרה מעניין, בו אחד מהגבירים הגדולים יפתח לו את דלתו וישתף אותו בעניין בו עסק.

מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

הגביר הכניסו לביתו, הושיבו ליד השולחן שבסלון, כשעל השולחן מונחים ספרי לימוד רבים ומעליהם עומדת הגמרא. פנה הגביר למשולח: "עסוק אני כרגע בקושיה גדולה על התוס' שלפני. אם תישב לי את הקושיה ותסביר לי את הפשט - אתן לך במקום סך של עשרת אלפים לירות שטרלינג".

המשולח שהיה המום מן הרעיון, התיישב על הכסא והחל להגות בשקיעות בתוס', אך לא עלתה בידו לפענח את התוס' המוקשה. הצטער על כך הגביר והביא לו סכום קטן, כפי שהיה נותן לשאר המשולחים.

כשיצא המשולח מבית הגביר פגש בחוץ משולח אחר, שאף הוא עמד להכנס אליו. סיפר המשולח הראשון לחברו את המקרה שארע עמו בבית הגביר, ואת פרשת הכסף שהתכוון הגביר לתת לו באם ידע פשט בתוס'. טרם כניסתו יעץ לחברו ללכת לביהמ"ד ולנסות ליישב את התוס', בהראותו לו את קושיית הגביר.

הודה המשולח לחברו על הזדמנות הפז שנקרתה לידו, שב על עקבותיו ופנה לביהמ"ד הקרוב, שם החל ללמוד היטב את העניין בו עסק היה הגביר. כשסיים, חזר לבית הגביר, דפק על דלתו ואכן

הגביר פנה גם אליו והציע לו את עסקת התוס' שהוא מתקשה בו. הוא הבטיח גם לו סכום של עשרת אלפים לירות שטרלינג, באם ידע לענות לו על קושייתו.

המשולח פתח את פיו והחל להסביר לו פשט נפלא על כל התוס', עד שהתיישבו הדברים על ליבו של הגביר, שקיים את אשר אמר. לקח את פנקס הצ'קים ורשם לו את מלוא הסכום שהתחייב. המשולח יצא משם שש ושמח כי הצליח ה' דרכו.

לאחר מס' ימים כשחזר לביתו בא"י החל לבו נוקפו, מי יודע אם אין כאן גניבת דעת של הגביר, יתכן והיתה דעתו לבחון אותי אם אדע פשט בתוס' בלי שום הכנה מוקדמת, ואילו ידע כי המשולח הראשון גילה לי באיזה תוס' הוא מתקשה, לא היה נותן לי סכום עצום כזה.

במבוכתו הרבה, פנה המשולח לגר"י זילברשטיין שליט"א, ושח לו את ספקותיו אשר על ליבו. הרב זילברשטיין הפנה את השאלה לגיסו הגדול מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

כששמע הגר"ח את השאלה, ענה לו שאין כאן גניבת דעת, אלא סייעתא דשמיא, שמן השמים זימנו לו שיגיע ברגע הנכון, ויפגוש אדם שיודיענו באיזה עניין הגביר מתקשה, כך שידע מה להשיבו, ומשמים קא זכו ליה.

הגר"ח הביא ראיה משתי עובדות שהיו עם הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור זצוק"ל בצעירותו כשנתקבל לרב בקהילה.

בדרכו למחוז חפצו לקבל את עטרת הרבנות, ישן ר' יצחק אלחנן באחד הכפרים במלון, וכשביקש ספר ללמוד בו, לא היה לבעל המלון שום ספר מלבד סידור 'דרך החיים' (פסקי הלכות בקצרה של בעל 'חיות דעת' זצ"ל) כמובן שלקח את הספר והחל ללמוד בו את הלכות קריאת התורה. כאשר הגיע לעיה, נתעוררה שם שאלה בנושא הלכות קריאת התורה, ומיד ענה להם את התשובה שהובאה בסידור שראה לילה קודם במלון.

עובדה נוספת היתה, כשר' יצחק אלחנן למד עניין בדברי התוס', ומיד אח"כ נזדמן לו שנשאל באותו התוס' וידע להשיב במקום. מזה הביא הגר"ח קנייבסקי ראיה שמותר היה לאותו משולח לקחת את הכסף שהעניק לו הגביר, כפי שהיה עם ר' יצחק אלחנן, שמן השמים הזמינו לו למצוא דברי חפץ באותו עניין שהיה צריך לו.

אמר הגר"י זילברשטיין לגר"ח, שלדעתו רצה הגביר לתרום לת"ח שיודע לענות במקום על מה ששואלים אותו, חייך הגר"ח ואמר לו: "מה אכפת לך שהגביר נתן למשולח כסף...".

שיעורים מידע עדכונים 24

077-2613337 עכשיו בקו השיעורים של דרשו

"במשך כעשרים שנה שימשתי כנהג מונית", פתח ואמר, "אך בעוונותי הרבים, לא היה יום שלא גנבתי את לקוחותי, בהפעלת המונה לפני הזמן, או בהפעלתו בתעריף גבוה יותר..."

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על הנהג שגנב ומקבל שבחים על תרומותיו

ונדהם לראות בכניסה שלט גדול שעליו נחרט: "ברכה לראש משביר... לאיש יקר רוח, נדיב הלב, מורם מעם... אשר נדבה ליבו לגשת אל המלאכה, ולתרום מהונו את כל אוצר הספרים המהודר..." האיש ניגש אל גבאי בית המדרש וביקש ממנו להסיר את השלט. הגבאי, שחשב שבקשת הנדיב נובעת ממידת הענוה, לא התבלבל, ומיד ציין בפניו את המבואר בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' תקפ"א, הביאו הרמ"א ביו"ד סי' רמ"ט סי"ג): "מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתב שמו עליו שיהא לו לזכרון, וזו מידת חכמים היא, ומידת ותיקין, כדי ליתן שכר ולפתוח דלת לעושי מצוות. ומידת התורה היא, שכותבת ומפרסמת עושי מצוה. ואם התורה עשתה כן, צריכים אנו להלך אחר מידותיה של תורה שהן דרכי נועם. ולפיכך", סיים הגבאי, "נהגנו כך גם אנו!"

בעל התשובה הגיע לשאול, האם עליו להתעקש ולתבוע את הסרתו של השלט, כי אולי יש בהעמדתו חשש שקר וגניבת דעת, שהרי זוכה על ידו לכבוד ולתהילה, והאמת היא שתרומת אוצר הספרים לא נבעה מ'נדיבות לב', אלא מהשבת הגזילה, ולמעשה בתרומות לרבים השיב להם כביכול, את השייך להם. ומה פתאום שיזכה עבור כך לשבח וכבוד כנדיב לב גדול?...

תשובת הרב היתה, כי ניתן להשאיר את השלט, משום שאכן יש כאן מעשה שניתן להגדירו כ'נדיבות

לב', שכן לא רבים היו פועלים כפי שפעל האיש. הוא החליט לציית בתמימות ובשמחה לדין התורה, ונדבה רוחו לתקן את חטאיו ולמסור לאלתר את הסכום הגדול, וגם על כך ניתן להכתירו בשבחים, ולפרסם 'עושי מצוה' כמידת התורה.

ניתן להביא לכך סמך, מהנאמר בתחילת פרשת תרומה: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", ופרש רש"י: "ידבנו ליבו - לשון נדבה, והוא לשון רצון טוב". יתכן שהקשה לרש"י - מדוע קוראת התורה לנתינת התרומה 'נדיבות לב', והלא זו חובה שמוטלת על כל אחד מבני ישראל? ומסביר על כך, שגם על הנותן דבר שחייב בו, שייך לומר בלשון 'נדיב לב', כאשר נותן ברצון טוב. וגם בענייננו, אמנם האיש 'חייב' לעשות צרכי רבים, אך בכל זאת, כשמתנדב סכום כה רב, ברצון טוב, ניתן להכתירו בתואר 'נדיב לב': (מתוך 'אחת שאלתי')

"ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו" (שמות כ"ה, ב') מעשה ביהודי שהגיע אל אחד הרבנים, ודמעתו על לחיו. "במשך כעשרים שנה שימשתי כנהג מונית", פתח ואמר, "אך בעוונותי הרבים, לא היה יום שלא גנבתי את לקוחותי, בהפעלת המונה לפני הזמן, או בהפעלתו בתעריף גבוה יותר, ולפעמים גם ערכתי שינויים במכשיר המונה, באופן שירוך מהר יותר..." "בסיעתא דשמיא", ממשיך האיש לספר, "זכיתי לאחרונה לשוב בתשובה, אלא שאיני יודע לשית עצות בנפשי, כיצד אשיב לאלפי האנשים שאיני מכירם את אשר גזלתי מידם?!" (האיש הוסיף שלנהוג עתה להיפך, דהיינו להפחית לכל נוסע מעט מדמי הנסיעה, לא שייך כי כבר אינו משמש כנהג מונית).

הרב הקריא בפני האיש את ההלכה הידועה: "גזל את הרבים ואינו יודע למי להחזיר - יעשה בממון צרכי רבים" (שו"ע חו"מ סי' שס"ו ס"ב). וכשיעשה צרכי רבים, יסבב השי"ת שכל אחד מהנגזלים או מיורשיהם, יהנה כפי ערך גזלתו, ואז ימחלו לו על גזלתו, והבא לטהר מסיעין אותו מן השמים: ערוה"ש).

"האם יודע אתה לשער מהו, בערך, סכום גנבותיך?", שאל הרב. "כחמישים אלף שקלים", השיב, "ואם הרב יורה לי לתנם לצרכי רבים, אעשה זאת בשמחה!"

פתח הרב בפניו את דברי השל"ה הקדוש (שהובאו ב'אהבת חסד' פ"ד בהג"ה), שכתב כי ניתן לעשות צרכי רבים גם על ידי רכישת ספרי לימוד לבית המדרש, באופן שהרבים ילמדו ויהנו מהספרים שנדב. "שמעתי", הוסיף הרב, "שבבית המדרש החדש שבונים בעירנו, מחפשים אחר תורם לאוצר הספרים, ולמרבה הפלא הגבאים סיפרו שעלות הספריות וספרי הקודש מסתכמת בכחמישים אלף שקלים!"

פנה, אפוא, בעל התשובה אל הגבאים, ומסר להם את מלוא הסכום, (מבלי להודיעם את המניע לנדבתו), והנה לאחר השלמת בנייתה של הספריה המפוארת, עמד התורם להיכנס לבית המדרש,

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>>

מה גובה סכום הצדקה שמותר לקבל מאשה נשואה? האם מותר לקבל סכום גבוה לצדקה מאשה נשואה, באסיפת התרמה?

והאם מותר לקבל סכום גבוה לצדקה, מאשה נשואה שיש לה חשבון בנק משלה?

ידעתו. אולם, באסיפות התרמה - אם הבעל יודע על השתתפותה של אשתו באסיפה, ועל כוונתה ליטול חלק בתרומות - ניתן לקבל מאשה נשואה אף סכום גדול, כמקובל באסיפות אלו. וככלל, ראוי לכל איש ישראל להרשות לאשתו לתת צדקה לכל אדם כפי רצונה, ובהתאם ליכולתם.

אשה נשואה, שיש לה כסף משלה, כגון כסף שניתן לה על מנת שלבעלה לא יהיה חלק בו, או אשה שמחזיקה בהסכמת בעלה

בחשבון בנק משלה לצרכיה השוטפים - מותר ליטול ממנה אף סכום גדול. וכן, אם האשה נותנת סכום גדול ואומרת שבעלה נתן לה רשות לתת סכום זה (ולא ניתן לברר זאת בקלות), או שאומרת שמקורו בכספי צדקה שהצטברו - מותר ליטול ממנה סכום זה.

וכן אשה המפרנסת את משפחתה, או שמתעסקת בכל ענייני הכספים של הבית

והמשפחה - מותר ליטול ממנה סכום גדול, ובתנאי שמדובר בסכום סביר, והכל לפי העניין.

[שו"ע רמח"ד, פסקים ותשובות שם, ה]

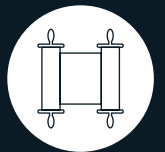
הרב יעקב ברגמן
בפרשת השבוע, בפתיחת המגבית לתרומת המשכן, נאמר: "דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי". המילה "איש", לכאורה מיותרת, והיה די לומר: "מאת כל אשר ידבנו לכו". ומפרש ה'משך חכמה': "מאת כל איש, ולא מאת כל אשה, שמאשה שיש לה בעל אין מקבלים גבאי צדקה דבר מרובה".

וכך נפסקה ההלכה בשולחן ערוך: "גבאי צדקה, אין מקבלים מהנשים... אלא דבר מועט... וכמה הוא דבר מועט? הכל לפי עושר הבעלים ועניותם". ופירוש הדברים: אשה נשואה, חייבת במצות צדקה כפי שחייבת בכל מצוות עשה שאינן תלויות בזמן מסוים, אלא שכל נכסיה הם ברשות בעלה, ואינה רשאית לתת ללא הסכמת הבעל, ולכן אין מקבלים ממנה אלא סכום קטן, שהבעל אינו מקפיד עליו.

כאמור, גובה הסכום משתנה בהתאם למצבו הכספי של הבעל ורמת מחייתו. ולכן, מקבץ צדקה שאינו מכיר את הבעל, אסור לו לקבל מהאשה אלא סכום שודאי יסכים כל בעל שאשתו נתן ללא

- "תקחו את תרומתי" - מדוע לא נאמר 'תרומתכם'?
- מדוע בתרומת המשכן נאמר "ויקחו", ובמחצית השקל נאמר "ונתנו"?
- מה נרמז במידותיהם השונות של כלי המקדש?
- מדוע נאמר "ושכנתי בתוכם" בלשון רבים?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

הבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

איזה אביזר במקדש היה שווה ערך ל 8,950,000 דולר?

ובאמת את הקושיה הזו כבר כתב בקיצור בשו"ת התשב"ץ (ח"ג סי' ע' ד"ה ובענין הכפורת) וז"ל: היאך אפשר להיות מזה הזהב המועט כל העובי בכפורת?

ומכח קושיה זו כתב התשב"ץ, שבאמת הכפורת לא היתה עבה כולה טפח, אלא היתה חלולה בתוכה, ומה שהיה בגובה טפח אלו רק הדפנות. וכן מובא בשפתי כהן (לרבי מרדכי כהן זצ"ל מגורי האריז"ל, פ' פיקודי ד"ה עוד כל הזהב), שכתב גם כן שכל הזהב לא הספיק אפילו למלאכה אחת כמו הכפורת, כל שכן לארון ולקרשים ולמזבח ושאר הכלים, ולכן כתב שצריך לומר, שלזהב היתה ברכה גדולה ורוממות, שאמנם עשו אותו דק אבל הוא צמח ע"י נס לעובי טפח.

וכן הביא במעם לועז (שמות עמ' תתנח), בשם ספר צידה לדרך שבבית המקדש היה זהב שנקרא 'זהב פרוים' ע"ש שהיה הזהב מתרבה כמו פירות האילן.

1. לשבר את האוזן - מחיר אונקייט זהב (בערך 29 גרם) כיום הוא 1,269 דולר, בכפורת היו מעל 7000 אונקיות, שאם היה צריך להביא כמות כזו כיום, שוויה היה בערך 8,950,000 דולר!!! (שמונה מיליון ותשע מאות חמישים אלף דולר) - המחשנו קצת את מאמר חז"ל לגבי בית המקדש "אין עניות במקום עשירות".

וְעִשִּׂיתָ כְּפֹרֶת זָהָב טָהוֹר אֲמִתִּים וְחָצִי אֲרָפֶה וְחָצִי רְהֶבָה (שמות כ"ה, י"ז) כתב רש"י, שאפילו שהתורה לא כתבה את שיעור עובי הכפורת, כתבו רבותינו (סוכה ה.) שעוביה טפח.

בספר מידות ומשקלות של תורה (לר' יעקב גרשון וייס פרק קמז הע' 3 עמ' שעג) הקשה שלפי מידות הכפורת שארכה 2.5 אמות, רחבה 1.5 אמות, ועובייה טפח, יוצא שכמות הזהב שהיו צריכים כדי לעשות את הכפורת היתה רבה מאוד. וכך החשבון, שהרי אמה אורך על אמה רוחב של מים (אמה מעוקבת), משקלה 8 כיכרות, והזהב שוקל פי 19.3 ממשקל המים, נמצא שמשקל אמה מעוקבת של זהב הוא 154.4 כיכרות, והכפורת היתה אורך 2.5 אמות ורוחב 1.5 אמות ועובי טפח (ישית אמה), סה"כ נפח הכפורת 5\8 מאמה מעוקבת, כך שמשקלה היה 96.5 כיכרות של חול, ולפי מה שאמרו חז"ל (מובא ברש"י כה, לט) שכיכר של קודש היה כפול, נמצא שמשקלה היה 48.25 כיכרות של קודש.

וכל כיכר של קדש היה במשקל 42.5 ק"ג, (ראה בספר מידות ושיעורי תורה עמ' תמד), ולפי זה יוצא שהמשקל הכולל של הכפורת היה 2,050 ק"ג שזה למעלה מ-2 טון זהב!!! והקשה שהרי להלן בפרשת פיקודי (להלן לח, כד) כתוב, שכל הזהב שהיו צריכים למלאכת המשכן היה רק 29 כיכרות ועוד 730 שקלים, וכאן רואים שבשביל עשיית הכפורת בלבד היה צריך למעלה מ- 48 כיכרות?

האם יבנה בית המקדש השלישי בידי אדם או ירד מן השמים?

והסכימו לזה תוס' שם והריטב"א. ובערוך לנר שם הקשה על זה מלשון הגמרא שם: "מהרה יבנה המקדש", וכן מנוסח התפילה: "יה"ר שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו", ולכאורה הרי זו תפילת שוא כיון שכבר נבנה, והיה לנו להתפלל שיתגלה במהרה בימינו.

ותירץ, שבאמת ביהמ"ק יבנה בידי אדם, רק שהחלק הרוחני ירד מן השמים, עי"ש.

אולם מרן הגר"ח"ק שליט"א בספר טעמא דקרא (ישעיה מ, ט), כתב לחלק שאם ע"י זכויותינו תהיה הגאולה בבחינת "אחישה" נזכה אנו לבנות את ביהמ"ק, אולם אם תהיה הגאולה בבחינת "בעיתה", או אז ביהמ"ק ירד מן השמים. ובתפילתנו אנו מבקשים ש"יבנה" היינו "אחישה".

"כָּלֵל אֲשֶׁר אֲנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ" (שמות כ"ה, ט') וברש"י: וכן תעשו - לדורות.

הרמב"ם (פ"א ממלכים ה"א) כתב שמלך המשיח יבנה המקדש. אולם ברש"י סוכה (מא. ד"ה אי נמי), כתב שביהמ"ק העתיד, שאנו מצפין, יתגלה בנוי ומשוכלל שנאמר: "מקדש ה' כוננו ידך",

איזו סגולה יש בשהיה בביהכ"נ בזמן הוצאת ס"ת?

ועי' מהרי"ל (דין קריאה וספר תורה סעי' א' עמ' תמ"ט - בשינוי נוסחאות שם אות ד') שחישב ומצא שרמ"ח פעמים בשנה מוציאים ס"ת מן הארון, וכתב שסגולה היא להיות בביהכ"נ בזמן הוצאת הארון לשמירה על האיברים.

"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כ"ה, ח')

ב"נפש החיים" (שער א' פ"ד) כתוב שיעקר ענין הקודש והמקדש, ושריית שכינתו יתברך הוא האדם, שאם יתקדש עצמו כראוי בקיום המצוות כולן שהם תלויין גם כן בשורשן העליון בפרקי אברי השיעור קומה כביכול של כלל כל העולמות כולם.

אז הוא עצמו המקדש ממש ובתוכו ה' יתברך שמו, כמ"ש (ירמיה ז, ד) "היכל ה' היכל ה' המה", וכמאמרם ז"ל "ושכנתי בתוכם" בתוכו לא נאמר אלא בתוכם.

וב"ילקוט מעם לועז" הביא מה"ילקוט ראובני" שבמשכן היו מ"ח קרשים, ומאה לולאות, ומאה קרסים, כנגד רמ"ח מצוות עשה ורמ"ח איברים, ובא לרמוז שיעקר השראת השכינה על רמ"ח איברים שבאדם כשמקדשם כראוי.

איזה שפע מיוחד מקבל מי שמתקרב לצדיקים?

ולפיכך בהמצא לנביאים והחסידים בדורות יהיה השפע שופע עליהם, ובאמצעותם אפשר שיהיה שופע על כל המוכנים מבני דורם, וכל שכן לאותם שהם מתקרבים אליהם ומשתתפים עמהם, ע"כ.

"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כ"ה, ח')

בדרשות הר"ן (הדרוש השמיני) כתב: "אין ספק שראוי שנאמין שכמו שבזמן שבית המקדש קיים, היה המעון ההוא המקודש מקום מוכן לחול שפע הנבואה והחכמה, עד שבאמצעות המקום ההוא היה שופע על כל ישראל.

כן ראוי שיהיו הנביאים והחסידים מוכנים לקבל שפע החכמה והנבואה, עד שבאמצעותם יושפע השפע ההוא על המוכנים לכל בני דורם לכך גם אם לא ישתתפו עמהם.

אבל מצד המצאם בדורם שהם עצמם כמו המקדש המקודש,

מי היו שני הבחורים שדיברו בלימוד בתוך קודש הקודשים?

"וְהָיוּ הַבָּחֳרִים פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סִכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַפְּתָרִת" (שמות כ"ה, כ')
כתוב ב"בעל הטורים" שהכרובים היו - פניהם אחד לשני, כמו "שני חברים שנושאים ונותנים בדברי תורה".

והעיר מרן רבינו הגראי"ל שטיינמן, ראש הישיבה שליט"א (בספרו "אילת השחר" עה"ת) איך היה יכול לדעת אם הדמויות מדברות בדברי תורה, הרי גם דמויות שמתעסקות במסחר נראין אחד אל פני השני?

וכתב שודאי שדמויות שנמצאות מעל ארון הברית שבתוכו לוחות הברית, ברור שזה מה שעשו, נושאים ונותנים בדברי תורה, ולא התעסקו בדברי חולין, ודפח"ת.

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א: "אדרבה, יש להרבות בדפיקות בשעת אמירת 'המן', שהרי המן בעצמו מרגיש כל דפיקה שדופקים עליו!"

מדריך מקוצר למצוות בענייני חג הפורים, ומגוון הלכות הנוגעות למעשה מתוך פסקי הלכה
מאת מרן הגאון הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א ומתוך ביאורים ומוספים על משנ"ב בהוצאת 'דרשו'

שאביו חייב לקוראה לפניו במהירות. ולדעת הגר"נ קרליץ, חובת החינוך היא מהגיל בו יודע הילד לקרוא בעצמו את כל המגילה, אף אם אינו מסוגל להתרכז בשמיעתה מפי אחר. מאידך, לדעת הגר"ח קנייבסקי, קיימת חובת חינוך גם לחלק ממצוה – וכגון חובת החינוך לצום מספר שעות ביום הכיפורים – ומטרתה שהילד יתוודע למצוות ויכיר, ולכן, אף ילד שאינו מסוגל להקשיב לכל המגילה, עליו לשמוע לפחות את חלקה.

ברכת "שהחיינו" על מגילה

• שאלה: קנה מגילה חדשה – האם יכול לכוון גם על המגילה שלו כששומע מהבעל קורא את ברכת "שהחיינו" על המגילה? תשובה: מבואר במשנ"ב (ס' תרצ"ב ס"ק א'), שלא מספיקה כוונת השומע להוסיף עוד דברים בברכת "שהחיינו" רק צריך גם כוונת המשמיע, ע"י שם. וא"כ צריך לומר לבעל קורא שיכוון להוציא את פלוני עם ברכת "שהחיינו" עבור המגילה החדשה שלו.

אולם ע"י משנ"ב (ס' ח' ס"ק י"ד), בשם פמ"ג שאם כמה קנו טליתות ביחד, צריך כל אחד לברך ברכת "שהחיינו" בעצמו, ולא שייך שאחד יוציא את חברו, משום שלכל אחד יש שמחה עצמית, ע"י שם. וא"כ גם בזה לא יכול להוציא, ולכן העצה היא שיצא בשתי הברכות הראשונות מהבעל קורא וברכת "שהחיינו" יברך בעצמו ויכוון גם על המגילה שלו.

דפיקות בשעת אמירת 'המן'

• שאלה: האם רצוי להכריז לפני קריאת המגילה שלא ידפקו בשעת אמירת 'המן'?

תשובה: אדרבה, יש להרבות בדפיקות בשעת אמירת 'המן', שהרי המן בעצמו מרגיש כל דפיקה שדופקים עליו (הגר"ח קנייבסקי שליט"א, וע"ע רמ"א ס"י תר"צ סעיף י"ז).

השמטת אות בקריאת מגילה

• שאלה: מעשה באחת הישיבות הגדולות שהבעל קורא קרא "בימים ההם מרדכי יושב", במקום "ומרדכי" יושב, ללא ו' החיבור (ושמעו אח"כ בטייפ שאכן לא אמר) – האם זה מעכב? תשובה: יש סוברים שמכיון שאין בזה שינוי משמעות כלל, אין זה מעכב (הגרא"ל שטיינמן שליט"א, וע"י "ביאור הלכה" ס' תר"צ סע' י"ד סוד"ה אין מדקדקין). ויש סוברים שאפילו אות אחת מעכבת במגילה, ויש לחזור ולקרוא משם (הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

קריאת המגילה לנשים

• אנשים יכולים להוציא נשים בקריאת מגילה, אבל נשים אינן יכולות להוציא את האנשים, משום שחיובן הוא רק לשמוע מגילה ולא לקרוא את המגילה, כשנשים קוראות לעצמן, מברכות "לשמוע

האם נשים חייבות בשמיעת פרשת 'זכור'?

בספר החינוך כתב שנשים אינן חייבות במצות זכירת מעשה עמלק, כיון שהזכירה היא כחלק ממצות המלחמה בעמלק והנקמה בו, ונשים אינן מצוות במצוות מתחום זה; ולדבריו נשים פטורות משמיעת פרשת 'זכור', וכך נקטו הבן איש חי והאבני נזה. ולדעת הכף החיים, נשים חייבות בעצם מצות הזכירה, אך פטורות משמיעת פרשת זכור, כיון שהיא מצוה ש'הזמן גרמא'; וכן הורה החזון איש – שהן פטורות משמיעת פרשת זכור.

מאידך, הערוך לנר כתב בשם הגר"ר נתן אדלה, רבו של החתם סופר, שנשים חייבות בשמיעת פרשת זכור; והמנחת יצחק כתב שכך דעת רוב הפוסקים ומנהג רוב הקהילות, וכך יש לנהוג; וכן הורה הגר"מ פיינשטיין. וכן הורה גם הגר"ש וואזנר, והוסיף כי הנשים חייבות במצות הזכירה ואינן נזהרות לקיימה, וגם משום כך חייבות בשמיעת 'זכור', כלומר, לאו דוקא מפני חובת הקריאה המסוימת של פרשת

זכור, אלא גם בשל מצות הזכירה הכללית שהן חייבות בה.

האם מותר לאשה להתחפש לגבר? והאם מותר להתחפש לכומר?

מעיקר הדין מותר לאשה להתחפש בפורים לגבר וכן להיפך, ואין בכך איסור "לא יהיה

כְּלִי גִבּוֹר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גִּבּוֹר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה", משום שאין עושים זאת אלא לשם שמחה בעלמא; אולם האחרונים הזהירו שלא לעשות כן. ולדעת הגר"י קנייבסקי, יש להקל בכך לילדים שלא הגיעו לגיל 'חינוך', וכן דעת הגר"ש אלישיב; אך החזון איש הורה שלא להלביש תחפושת כזו אף לתינוק.

ולבישת מלבושי גויים כתחפושת, כגון תחפושות של המן ואחשוורוש, דעת הגר"ח קנייבסקי שאין בה איסור "וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תִלְכוּ", אך אין ראוי לעשות כן. ברם, תחפושת מענייני עבודה זרה, כבגדי כומר וכדומה – דעת הגר"ש אלישיב שאסורה מן הדין, משום "וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרַיִם לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ".

מאיזה גיל חייבים הילדים בשמיעת המגילה?

כבכל המצוות, גם מצות קריאת המגילה יש בה חובת 'חינוך' לילדים; לדעת הגר"ש אלישיב, חובת החינוך אינה מגיל חינוך הכללי – חמש עד שבע – אלא מהגיל בו מסוגל הילד להתרכז בהקשבה לקריאת המגילה מתחילתה ועד סופה, ואם אינו מסוגל להקשיב לקריאה איטית אך מסוגל להקשיב לקריאה מהירה, יתכן

מגילה", או לשמוע מקרא מגילה (רמ"א סי' תרפ"ט ומשנ"ב סי' תרצ"ב סקי"א. ועי' משנ"ב סי' תרפ"ט סק"ח).

• אחר קריאת המגילה לנשים, אפילו אם יש שם עשרה, אין מברכים ברכת "הרב את ריבנו" (עי' רמ"א תרצ"ב, א', ומשנ"ב ס"ק ח; כן הורו הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א).

האם ניתן לקיים מצות מתנות לאביונים בצ'ק?

לדעת הגר"ש ז' אויערברך, הגרי"ש אלישיב, הגר"ש וואזנר והגר"ח קניבסקי, ניתן לקיים מצות מתנות לאביונים באמצעות צ'ק 'מזומן' - דהיינו שנושא תאריך של יום הפורים או קודם לכן - אם ניתן לקבל כסף תמורתו מ'גמ"ח' או משכנים וחברים, ולחילופין, לרכוש באמצעותו בחנות ביום הפורים; אולם לדעת הגר"נ קרליץ אין יוצאים בכך ידי חובה אלא כשניתן לפדותו בבנק ביום הפורים. ובנתינת צ'ק דחוי לגבאי צדקה, כשהגבאי נותן לאביונים את

תמורתו בכסף מזומן - לדעת הגר"נ קרליץ צריך הגבאי לזכות את הכסף לבעל הצ'ק טרם נתינתו לאביונים, אולם לדעת הגרי"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי אין צורך בכך.
ריבוי עניים או ריבוי מתנה

• שאלה: מי שיש לו חמישים שקלים, האם עדיף שיתן לחמישה עניים עשרה שקלים, או לתת לעשרה עניים חמישה שקלים?

תשובה: כיון שגם בחמישה שקלים יש קצת חשיבות (שאפשר לקנות בזה קצת אוכל), עדיף לתת חמישה שקלים לעשרה עניים, וכמבואר ברמב"ם (הל' מתנות עניים) שעדיף לתת הרבה נתינות (הגרא"ל שטיינמן שליט"א, והגר"ח קניבסקי שליט"א).

האם יוצאים ידי חובה במשלוח מנות כשהמקבל נמנע מלאכול את המאכלים?
אדם השולח 'משלוח מנות' ובו מאכלים שהמקבל נמנע לאוכלם מטעמי בריאות - לדעת הגר"ש ז' אויערברך יוצא ידי חובתו, וכן דעת הגרי"ש אלישיב, אך הוסיף כי לכתחילה אין לנהוג כך; ולדעת הגר"ח קניבסקי אינו יוצא ידי חובתו. וכך דעותיהם של הגרי"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי גם במקרה שהמקבל נמנע מלאכול את המאכלים שבמשלוח מטעמי כשרות. ובמקרה הפוך, שהמאכל אסור באכילה, אך מותר למקבל מסיבה בריאותית וכדומה - כתב הגר"ש שלמה קלוגר שהשולח אינו יוצא ידי חובתו.

משלוח מנות בתוך אגרטל

• שאלה: שולח עוגיות בתוך אגרטל עבור משלוח מנות, האם צריך טבילה?

תשובה: אם שולחים על צלחת רגילה יש ספק בחיוב טבילה, אבל אגרטל (VASE), היות שאין זה כלי המיועד לאכילה, אפילו אם מניח שם אוכל באופן ארעי, אין בו חיוב טבילה, וכעין המבואר בשו"ע (יו"ד סי' ק"כ ס"ק ט') שאם חותך אוכל עם סכין המיועדת לחתוך ניירות אין חיוב לטובלו.

משלוח מנות למלוה

• אין ליתן משלוח מנות למי שהלווה לו כסף (אם לא היה בין כך שולח אליו בלי ההלוואה), משום חשש רבית (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

האם ניתן לקיים את מצות השתייה בפורים כמשקאות חריפים או כמין ענבים?
כידוע, מצוה לשתות יין בפורים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ולפחות לשתות יותר מהרגיל. לדעת הגר"פ פראנק אין לקיים מצוה זו אלא ביין, משום שנס הפורים נעשה באמצעות היין במשתה אסתר; ולדעת הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ, אם כי עדיף לקיים את המצוה ביין, ניתן לקיימה גם במשקאות חריפים, כגון 'וודקה' ו'ויסקי'.

וגם לדעת הגרי"י קניבסקי ניתן לקיים מצוה זו במשקאות חריפים, אולם יש לשתות גם מעט יין, כדי לקיים את הנאמר במגילה: "ימי משתה ושמחה". ולעומת זאת, שתיית מיץ ענבים - דעת הגר"ש וואזנר שאין בה מצוה כלל, משום שאינו משמח כיון שנאמר עליו: "ויין ישמח לבב אנוש".

חייב לבסומי

• שאלה: מבואר ברמב"ם דהדין "חייב איניש לבסומי וכו' ", היינו בתוך הסעודה. וקשה אם נעשה שיכוה, איך יברך ברכת המזון או שאר ברכות אחרונות?
תשובה: כמובן צריך להיזהר לברך ברכה אחרונה מיד כששם לב שעומד להשתכר כדי לא להפסיד ברכתו (הגר"ח קניבסקי שליט"א), ועי' "ביאור הלכה" (סי' תרצ"ה א' ד"ה דלא ידע) בשם ה"חיי אדם" שאם מפסיד איזו ברכה או מצוה בגלל השיכרות, יצא שכרו בהפסדו.

כיוש אנשים בפורים

• אין שום היתר לבייש חברו, וכ"ש רבותיו או שאר ת"ח בפורים. ויש איסור גמור משום "מלבין פני חברו ברבים", ומותר רק באופן שברור שאף אחד לא יפגע מזה (הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א).

השתכר ואיבד כסף

• שאלה: השתכר ואיבד כסף שאסף לבני ישיבה, האם חייב לשלם?

תשובה: אפילו אם יש מצוה להשתכר בפורים (עי' שו"ע סי' תרצ"ה), בכל זאת, כל זמן שיש לו כסף של אחרים בידו אסור לו להשתכר (עי' "ביאור הלכה" שם בשם "חיי אדם" שאסור להפסיד שום מצוה), ונחשב לפשיעה וחייב לשלם.

מעריב באמצע סעודת פורים

• אם נמשכה סעודת פורים בלילה והתפללו מעריב באמצע הסעודה, י"א שלא יאמרו "על הנסים" בברכת המזון, וי"א שבכל גווני אומרים, וע"כ מהנכון לברך ברכת המזון קודם תפילת ערבית (משנ"ב סי' תרצ"ה ס"ק ט"ז)

האם מותר לאשה להתחפש לגבר? והאם מותר להתחפש לכומר?

מעיקר הדין מותר לאשה להתחפש בפורים לגבר וכן להיפך, ואין בכך איסור "לא יִהְיֶה כְּלֵי גִבּוֹר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גִּבּוֹר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה", משום שאין עושים זאת אלא לשם שמחה בעלמא; אולם האחרונים הזהירו שלא לעשות כן. ולדעת הגרי"י קניבסקי, יש להקל בכך לילדים שלא הגיעו לגיל 'חינוך', וכן דעת הגרי"ש אלישיב; אך החזון איש הורה שלא להלביש תחפושת כזו אף לתינוק.

ולבישת מלבושי גויים כתחפושת, כגון תחפושות של המן ואחשוורוש, דעת הגר"ח קניבסקי שאין בה איסור "וּבְחֻקֵּי תֵיָהֶם לֹא תִלְכוּ", אך אין ראוי לעשות כן. ברם, תחפושת מענייני עבודה זרה, כבגדי כומר וכדומה - דעת הגרי"ש אלישיב שאסורה מן הדין, משום "וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ".

למה באמת השו"ע לא מביא דינים של בין אדם לחברו? מדוע בחר הראב"ד לכתוב דווקא ביאור על אורחות חיים להרא"ש?

לרגל פתיחת תכנית הלימוד החדשה 'קנין חכמה', התקבלה משלחת 'דרשו' לשיחה מיוחדת במעונו של מרן ראב"ד 'העדה החרדית', הגאון האדיר רבי משה שטרנבוך שליט"א, על ספר 'ארחות חיים' להרא"ש.

בלי תוכחות ודברי התעוררות שאותם הוא כתב בספר נפרד 'שמירת הלשון', כך ממש ספר 'ארחות חיים' הוא ספר הלכה למעשה. "זאת גם הסיבה ש'ארחות חיים' היה מחולק מלכתחילה ללימוד לפי ימים, כי הלימוד בו צריך להיות קבוע, דבר יום ביומו. זכורני שגם בפוניבז' ב'ירחי כלה' היו לומדים מדי יום ארחות חיים, הרב מפוניבז' היה אומר מדי יום שיעור בספר זה".

• האם החלוקה נעשתה לכתחילה? כלומר על ידי הרא"ש בעצמו?

"אחרים אומרים שהחלוקה נעשתה על ידי התוספות יום טוב. כך או כך היא נעשתה על ידי אחד הגדולים בדורות הקודמים, משום שזה ספר שהלימוד בו צריך להיות בקביעות".

• בארחות חיים ישנם פסקי דינים שנראים לכאורה סותרים זה את זה. כך למשל פעם אחת הוא כותב שיש לתת צדקה בכל עת, פעם אחרת הוא מציין סכומים שצריך לתת לצדקה בזמנים מסויימים, ובמקום אחר הוא מציין שיש לתת מעשר מכל הרווחים, ומייד אחר כך מורה לתת צדקה בכל עת אשר תזיג ידו. או למשל ההוראה לומר וידוי בוקר וערב כתובה במקום אחד, ובמקום אחר כותב הארחות חיים לומר וידוי בערב ואינו מזכיר את אמירת הידוי בבוקר. השאלה מה צריכה להיות צורת ההסתכלות על ההבדלים ושינויי הלשון הללו?

"אין בדברים הללו סתירה. מי שיכול לומר וידוי בוקר וערב יאמר בוקר וערב, ומי שאינו יכול, לפחות בערב שיאמר. אותו הדבר לגבי צדקה".

• השאלה היא האם יש להתייחס לדבריו של הרא"ש בספר זה כהוראות למעשה המחייבות כהלכה ממש, או שאלו יותר הוראות של דרך חיים ותוכחת מוסר למי שרוצה לעלות ולהתעלות. כי יש

המשך בעמוד 26 <<<

יעקב א. לוסטיגמן

לרגל ייסודה של התוכנית ה-15 של ממלכת התורה 'דרשו', תוכנית 'קנין חכמה', פקדה משלחת 'דרשו' את מעונו של מרן ראב"ד 'העדה החרדית', הגאון האדיר רבי משה שטרנבוך שליט"א, בעל מחבר שו"ת 'תשובות ונהגות' ועוד עשרות ספרים, לקבל את ברכת קדשו להצלחת התוכנית ומשתתפיה, ולשמוע ממנו אודות הספר הנפלא, מעט הכמות ורב האיכות 'ארחות חיים' להרא"ש, והביאור הקצר והתמציתי שחיבר עליו מרן הראב"ד, ואשר נדפס בקונטרס 'קנין חכמה', המחולק לרבבות משתתפי התוכנית בארץ ובעולם היהודי כולו.

• מדוע בחר ראש הבית דין לכתוב דווקא ביאור על אורחות חיים?

"זה אחד מהספרים היחידים מהקדמונים על העניין של דרך החיים ותוכחת מוסר. יש כמובן גם ספרים אחרים, כמו מרבינו יונה, אבל רבינו יונה עוסק בתשובה, ואילו 'ארחות חיים' זה ספר לימוד יומיומי, שעוסק בהלכה למעשה בדרך החיים למעשה. "ישנם עוד חיבורים נפלאים שנכתבו על ספר זה, יש ביאור מהגר"ח קנייבסקי, גם הגר"י אברמסקי כתב ביאור על אורחות חיים, כך גם הגר"ב זילבר ועוד. הם עוסקים בהרחבת העניינים ועיון בדברי הרא"ש, ואילו אנחנו כתבנו את הפשט הפשוט, כדי שיהיה אפשר ללמוד את הספר ולהבין מה לומדים. כי זה הוא גם המייחד את ארחות חיים, שאר הספרים כמו מסילת ישרים ואחרים עוסקים בזירוז האדם לקיים את מצוות התורה ולעבוד את ה', אבל הם לא עוסקים בלמעשה, איך עושים זאת בפועל. "ארחות חיים להרא"ש הוא ספר שכל כולו למעשה. כמו שהחפץ חיים שנים רבות לאחר מכן חיבר את ספרו 'חפץ חיים' הלכה למעשה

"איזה מעשה טוב עשית, שנעשה לך בזכותו נס בתוך נס?" ענה היהודי: "אם מישהו היה פוגע בי, מעולם לא השבתי לו על זה שפגע בי, ולא עוד אלא שתמיד היטבתי עמו והשבתי לו טובה תחת רעה"...

ראיון נוקב עם הגאון הגדול רבי יצחק אזרחי שליט"א, מראשי ישיבת מיר, בנושא "קדושים תהיו
כי קדוש אני", עפ"י המובא בספר 'תומר דבורה', הנלמד בימים אלו בתוכנית החדשה 'קנין חכמה'

מסופר בזוהר הקדוש שר' אבא ראה יהודי יושב על ערימת חול ונרדם. והנה רואה ר' אבא נחש שמתקרב אל אותו יהודי ומנסה להכישו, ולפני שהספיק הנחש לבצע את זממו, הגיע בע"ח אחר והרג את הנחש. כשהתעורר היהודי וקם מערימת החול עליה שהה, נפלה הערימה, ולו ישב עליה עדיין היה צונח ונהרג.

שאל ר' אבא את אותו יהודי: "איזה מעשה טוב עשית שנעשה לך בזכותו נס בתוך נס?" ענה היהודי: "אם מישהו היה פוגע בי, מעולם לא השבתי לו על זה שפגע בי, ולא עוד אלא שתמיד היטבתי עמו", אמר ר' אבא: "נעשה לך נס בתוך נס, יותר מאשר לאברהם אבינו". מהסיפור הזה לומדים אנו, למה זוכה אדם שמתגבר על עצמו ואינו משיב למי שפגע בו.

האם הרב מכיר באופן אישי, אנשים שהגיעו לדרגה כה גבוהה?

הכרתי אנשים, שהיטיבו עם מי שעשה להם רע. לא רק שלא השיבו מנה אחת אפיים על פגיעתם, אלא אף היטיבו עם מי שעשה להם רע. ואני הבינותי. אנשים גדולים אלו, מבינים שאין להאשים את מי שעשה להם רע, הרי הוא בסה"כ אבן בידי זה שהשליך את האבן עליו.

אם יודעים ומבינים את הענין הזה, קל מאד להתגבר על הפגיעה. אם יודעים שהכל מהקב"ה לא שייך לחשוב שהפוגע הוא זה שהרע לי. הקב"ה גזר על האדם צער, והפוגע הוא שליח של הקב"ה.

הגמרא בפסחים מביאה את הענין של חנניה, מישאל ועזריה, שלמדו מהצפרדעים. הקב"ה גזר שהצפרדעים ייכנסו בחדר משכבך וגם בתנורך. לכל אחד היתה ברירה לא להיכנס לתנור. מי מכריח אותו להיכנס לתנור?

למדנו בתומר דבורה שאדם צריך ללכת בדרכיו של הקב"ה ולדבוק במידותיו, כיצד אם כן, אפשר לסלוח לאדם שפגע במקום עבודתי??

בעצם זהו פסוק מפורש בתנ"ך, כששמעי קלל את דוד המלך והסובבים רצו להגיב, דוד המלך אמה: "ה' אמר לו קלל", ומסבירים שלולי שה' אמר לו קלל, לא יתכן שאפשר היה לקלל אותו, על כל פנים כתוב "ה' אמר לו קלל".

כל אדם חייב להבין, שכל מה שקורה לו ע"י מישהו, אפילו אם אדם מסויים פגע בו, הכל בגזרת עליון. הקב"ה אמר קלל. אם מישהו מכה אותך במקל, כמובן שאין מקום להרביץ למקל אלא רק את מי שאוחז בו. זוהי כוונת הפסוק "ה' אמר לו קלל".

החפץ חיים מביא את הכתוב במשפטים: "כי ינצו אנשים... והכה איש את רעהו באבן או באגרוף", אדם היכה את חברו באבן או באגרוף והמוכה נפל למשכב, כתוב: "רק שבטו יתן ורפא ירפא", מבהירה הגמרא, מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא.

לכאורה, תמוה, הקב"ה מכה אותו, באיזו רשות ניתן להסיר דבר שהקב"ה עושה?! לכן כתוב כאן "ורפא ירפא" - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפא.

ועדיין נשאר הקושי, מה זאת אומרת שהקב"ה מכה אותו, הרי כתוב "והכה איש את רעהו באבן או באגרוף", האיש בעצמו הכה את חברו, מדוע אם כן הגמרא אומרת שאסור לרפא משום שהקב"ה היכה אותו, האם זה נקרא שהקב"ה היכה אותו?! למד מזה הח"ח, שכל מה שקורה לאדם, אפילו ע"י מישהו מסוים ובכל צורה שהוא עושה זאת, הכל בגזירת עליון, עד כדי כך, שהגמרא אומרת שהקב"ה הוא זה שמכה אותו.

מה לומדים?

במסגרת תוכנית 'קנין חכמה' לומדים עכשיו את הפרק הראשון של 'תומר דבורה' להרמ"ק, ו'ארחות חיים להרא"ש', ובהמשך ילמדו אורחות צדיקים, מסכת 'אבות' עם פירוש רבינו יונה ו'מסילת ישרים'. המחזור הראשון של התוכנית יימשך כשנה וחצי.

גם בחורי ישיבות מקבלים?

בחורי הישיבות הקדושות שיגיעו לציון גבוה מ-90 אחוזים, יקבלו במקום מלגה כספית, ספר מספרי 'דרשו' לפי שיקול המערכת, כגון אחד מכרכי המשנה ברורה של 'דרשו', כרך של 'דרש דוד', 'מועד לדוד', 'חומש דרשו' ויתר הספרים היוצאים לאור על ידי הארגון.

מי כן זמי לא

ההשתתפות בתוכנית 'קנין חכמה' פתוחה לציבור הרחב, אך קבלת המלגות תתאפשר רק לנבחנים ומשתתפי תוכניות דרשו לסוגיהן, שיערכו מבחן באותו החודש (יש כפל מלגות לנבחנים באותו החודש בתוכניות 'דרשו' נוספות!). נבחני 'קנין הלכה' אינם זכאים לקבל מלגה אם אינם משתתפים בנוסף בתוכנית בה הם מקיימים מבחן חודשי. שימו לב: הגדרת מבחני קנין חכמה הינה כ"מבחן נלוה", ופירושו: שהזכאות למלגה כפופה לכך שנערך מבחן אחר באותו החודש (למעט קנין משניות), ובמבחן הנוסף (דף היומי בהלכה/ קנין תורה) קיבל ציון עובר של לפחות 40 אחוז.

מה לומדים זמי מקבל מלגות

כל מה שחשוב לדעת
על תכנית
'קנין חכמה' של 'דרשו'

כמה זמן צריך ללמוד?

התוכנית מבוססת על לימוד שבעה ימים בשבוע, בקצב שלא יצריך הקדשת זמן משמעותי, כדי שהלימוד יהיה שווה לכל. אך קביעות יציבה תביא תועלת גדולה ללומדים.

זמה עם המלגות?

מלגה של 50 שקלים לחודש יוענקו לכל נבחן שיקבל ציון של 100 אחוזים. ציון מעל 90 אחוז, יזכה את הנבחן במלגה בת 45 שקלים. ציון נמוך מ-90 אינו מזכה את הנבחן בקבלת מלגה על אותו החודש.

צריך להירשם?

נבחני 'דרשו' שפרטיהם קיימים במערכת אינם צריכים להירשם שוב. מי שאינם נבחנים בתוכניות אחרות של 'דרשו', אינם זכאים כאמור למלגה, אך אם ברצונם לערוך מבחנים לשם קבלת ציון ללא מלגה, הם יכולים להירשם במוקדי הבחינה עצמם, במקביל לעריכת המבחן בפועל.

היכן נבחנים?

כל מאות מוקדי במבחנים של 'דרשו' ברחבי הארץ כולל 'דרשו בכולל' המתקיימים בימי חמישי, ומוקדי הבחינה הכלליים של 'דרשו' בימי שישי, יהיה אפשר לערוך בהם את מבחני קנין חכמה.

מתי המבחן הראשון?

המבחן הראשון ייערך אי"ה במוקדי המבחן הרגילים של דרשו ביום רביעי י' באדר בכוללים המשתתפים בתוכנית 'דרשו בכולל', וביום שישי י"ב אדר בכל מוקדי הבחינה של 'דרשו'.

כל מה שחשוב לדעת על המבחן

המבחן יתקיים בעז"ה אחת לחודש, ויכלול 12 שאלות בשיטה אמריקאית, כשהלומדים יצטרכו לבחור בתשובה הנכונה מבין האופציות השונות שיינתנו לבחירתם.

היכן מבררים עוד פרטים

זקוק לפרטים נוספים? משרדי דרשו פתוחים מדי יום משעות הבוקר המוקדמות, עד שעות הערב המאוחרות, ונשמח לסייע ולענות לכל שאלה:

מוקד דרשו: 02-5609000

כשראובן רצה למכור את דירתו, בדק ברישומי הטאבו, וגילה ששטח החצר שבבעלותו גדולה בכמטר וחצי מעבר לגדר אותה בנה שכנו

מהנלמד השבוע ב'דף היומי': כיצד חולקים גדר שנבנתה בטעות על שטח אחד השכנים • האם בניית גדר מועילה להקנות שטח בחצר • ויתור על זכותו לדרוש הוצאות בניית הגדר • החזקה בנכסי אשת איש, בזמננו שהאשה שותפה בנדל"ן

כמבואר להלן דף נ: לא תועיל חזקתו בחלק השייך לאשתו. אמר בזה מורי חמי, הגאון רבי יואל פרידמן שליט"א, אב"ד בב"ד דהגר"ן קרליץ שליט"א, שלא מועיל טענה זו לבטל את החזקה, כיון שדעת הרמ"ה הובא בטור (סי' קמ"ט ס"ח), שמה שאין מחזיקין בנכסי אשת איש זהו רק באכילת פירות, אבל אם חפר בה בורות שיחין ומערות, ומזיק את גוף הקרקע - יש לו חזקה. לפיכך, גם בבניית גדר על חשבון השטח שלו, נחשב נזק בגוף הקרקע ומועיל החזקתו גם נגד הבעל וגם נגד אשתו. זהו יסוד גדול, ונוגע למה שכתבנו בגליון שעבר בפרשת משפטים על כל חזקה בזמננו כאשר יש שותפות לאישה.

אכן בחידושי הגרעק"א בשו"ע סי' קמ"ב סעיף ב' כתב, שדעת הרמב"ן בחידושו, שגם כשידע המסייע - לא יועיל חזקתו ומחילתו להקנות קרקע, אלא הנושא בגמרא על חובת השותפים לבנות מחיצה על שטח שניהם, ורב ענן בנה את כל המחיצה על שטח שכנו, וטען כי חברו מחל על זכותו לדרוש ממנו שחצי המחיצה תהיה על חלקו, ובזה יש חילוק שאם לא ידע - הוי מחילה בטעות, ואם ידע - נחשב שמחל על שטח המחיצה.

לפי שיטת הרמב"ן יוצא שבכל מקרה לא מועיל חזקת מחילה להקנות שטח של קרקע, ויעויין בחידושי הרשב"א, ואם כן במעשה שפתחנו בו יצא, שיוכל ראובן לטעון קים לי כהרמב"ן והרשב"א שהביא הגרעק"א ותשאר הקרקע בחזקת בעליה הראשונים.

לסיכום תמצית הדברים:

- א. הבונה מחיצה בחלק חברו ושתק חברו - אם היה בטעות, אין חזקתו חזקה וצריך לסותרה ולבנותה על חשבוננו בשותפות כדיני חובת מחיצה.
- ב. אם ידע חברו שזו טעות ולמרות זאת סייע בעדו, לדעת השו"ע קנה חברו, ולדעת הרמב"ן שהובא בחי' הגרעק"א לא קנה, וכ"ד הרשב"א.
- ג. בבניית הגדר גם להרמב"ן מועילה חזקת חברו כשידע מהטעות, אם אין הפרש בשטח רק במקום הגדר.
- ד. אין מחזיקין בנכסי אשת איש בחזקת אכילת פירות, אבל בנזק או בניה בגוף הקרקע - דעת הטור בשם הרמ"ה שיש חזקה. כמה עמוקה היא ההלכה, וכמו שכתוב במשנה בסוף המסכת: "הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע גדול מהן שהן כמעייין הנובע".
- והשי"ת יתן לנו דעה ובינה, להבין ולהשכיל ללמוד וללמד, ולכוון ההלכה לאמיתה.

מעשה שהיה בראובן ושמעון, שני שכנים בחצר נפרדת, עם גדר אבנים שמבדילה בין השטח של ראובן לשטח ששייך לשמעון. כאשר שמעון בנה תוספת בניה - נפלה הגדר שביניהם במהלך הבניה, וכיון שהבניה נמשכה תקופה ארוכה, שכחו את המיקום המדויק של הגדר.

בסיום הבניה, חזר שמעון לבנותה וראובן שכנו נרתם לעזרתו. יחד בנו את הגדר במקום משוער. לאחר כמה שנים, כאשר רצה ראובן למכור את דירתו, בדק במסמכים וברישומי הטאבו וגילה ששטח החצר שבבעלותו גדולה בכמטר וחצי מעבר לגדר. התברר שהגדר נבנתה בתוך שטחו, מה שגורם לאבד מחלקו שטח משמעותי של מטר וחצי ברוחב החצר.

כאשר תבע משמעון להרוס את הגדר ולבנותה במקום המדויק ע"פ הרשימות, טען שמעון: "הלא אתה הסכמת לבנות את הגדר במקומה הנוכחי, ולא זו בלבד אלא שאתה בעצמך בנית אותה יחד איתי", עוד טען, שאף שהוא מסכים שהשטח שייך לראובן, הוא

עצמו אינו חייב לשאת בהוצאות הבניה של הגדר פעם נוספת, מאחר שהיתה טעות גם לראובן וגם לשמעון.

באו השניים לבית הדין, לקבל פסק ע"פ התורה אשר יורו הדיינים. ננסה לתת כמה כללים המתבארים מתוך הסוגיה ולברר את ההלכה בעזה"ש"ת:

מעשה כזה מבואר בגמרא בדף מא. שרב ענן שטף נהר את שדהו ונפלו המחיצות ולא נודע מקומם. חזר ועשה מחיצות כששכנו מסייע בעדו, והיו המחיצות בתוך שטח שכנו. פסק רב נחמן שמחילה בטעות היא, וצריך להחזיר את המחיצות לשטח שלו.

נתבאר בגמרא, בעובדה שאנו עוסקים בה, שאין מועיל מה שסייע ראובן להחזיק את השטח בבעלות שמעון.

אלא שיש חילוק ברוח בנידון שלנו, בשעה שסייע ראובן - ידע שאין המקום מדויק, ולמרות זאת הסכים לוותר על ספק זכותו, ולא בירר ברישומי הטאבו, אם כן יש כאן מחילה מדעת ולא מחילה בטעות, והרי זה דומה למה שכתב השולחן ערוך סי' קמ"ב ס"ב, שאם ידע המסייע על הטעות קנה חברו את המקום, אף אם חברו סבור שזה שלו ולא נתכוון לקנות, מועיל כיון שדעת המסייע מקנה לו אף שאינו מכוון לקנות.

חזר וטען ראובן, "אף אם החזיק שמעון נגדי, הרי חצרי רשומה בטאבו על שמי ושם אשתי, וכיון שאין מחזיקין בנכסי אשת איש

הרה"ג אליהו חיים פנחסי שליט"א
מחבר הספר "הכשרות למעשה"

דיני אכילת בשר ודגים

אכילת בשר ודגים יחד - מבואר בשו"ע (יו"ד סימן קטז ס"ב), שמפני הסכנה צריך להזהר שלא לאכול בשר ודג יחד. ע"כ. אף שיש שכתבו דהאידינא נשתנו הטבעים ואין לחשוש מפני הסכנה, מקובל לאסור אכילתם יחד. איסור זה אמור בכל סוגי הבשר והדגים, אפילו כשלא נתבשלו יחד. **לאכלן בזה אחר זה** - כתב הרמ"א (שם), שלאוכלם בזה אחר זה - אין לחוש. אולם לדעת השו"ע (או"ח סימן קעג ס"ב), חובה ליטול ידיו בין אחד לשני, ויאכל וישתה משהו ביניהם כדי לרחוץ פיו. ולדעת הרמ"א (שם) אין חובה

בנטילת הידיים, אך ראוי לשתות ולאכול דבר מה ביניהם. יש לציין כי בימינו שאוכלים בכף ומזלג יש להקל יותר בעניין הנטילה.

נתבשלו יחד - בשר ודגים שנתבשלו יחד, או שנתערב קצת דג בתוך תבשיל של בשר, או להיפך ואי אפשר להוציאו - אם אין שישים בבשר נגד הדג או להיפך, אין לאכול ממנו. ויש להכשיר את הכלי גם אם עברו עליו 24 שעות ואינו בן יומו. כן העלה בשו"ת שבט הלוי ח"ו (סימן קיא).

סיר שבושלו בו בשר, להשתמש בו לדג או להיפך - מותר לבשל בשר בסיר שבישלו בו דג ואפילו באותו יום, היות וחשש הסכנה קיים, רק כאשר יש ממשות בשר ודג.

כצל שחתכו בסכין בשרי, לבשלו עם דג - מותר מעיקר הדין לבשל את הבצל שנחתך בסכין בשרי ולבשלו עם דג. אך לכתחילה טוב להחמיר ולא לחתוך בסכין בשרי בן יומו בצל, שרוצים לבשלו עם דגים.

לחם שנאפה עם בשר - מותר לאוכלו עם דגים, וכן להיפך. ט"ז (יו"ד ימן קטז סק"ב).

לקראת שבת מלכתא

ניתן להשיג את העלון 'לקראת שבת' בגירסה המודפסת, במוקדים ברחבי הארץ כדלהלן:

ירושלים

- 'גל פז' - רח' מלכי ישראל 5 גאולה.
- ישיבת מיר בבנין המרכזי - רח' בית ישראל 3.
- ספרי 'אור החיים' סנטר - רח' חבקוק 2 מא"ש.
- פיצוחי כהן - רח' חזון איש 28 רמת שלמה.
- 'ספרים ברמות' - רח' נוף רמות 74 רמות.
- משרד 'דרשו' - רח' הקבלן 45 הר נוף.

בני ברק

- 'גל פז' רח' רבי עקיבא 88.
- היימייש סלולר במרכז ב"ב:

 - חזו"א 23.
 - ירושלים 22.
 - עזרא 32.

- ספרי 'אור החיים' - רח' נחמיה 28.

בית שמש

- ספרי 'אור החיים' - רח' נחל ניצנים 3.
- ישיבת "תורת חיים" - רח' אור שמש 17.

ביתר

- ביהמ"ד קארלין - רח' פחד יצחק 5 גבעה B.
- שטיבלאך אלאמין - רח' נדבורנא

קרית ספר

- מקווה אבני נזר - רח' אבני נזר 18.
- ישיבת 'אחינו' לצעירים - רח' נודע ביהודה 40.

"כבר קבעו קדמונים שיש עניין גדול מאוד לקבוע זמן לימוד בספר ארחות חיים עד שיהיה כשולחן ערוך בענייני בין אדם לחברו ובאורח החיים של יהודי, שהרי השו"ע אינו עוסק כמעט בעניינים שבין אדם לחברו".

• למה באמת השו"ע לא מביא דינים של בין אדם לחברו?

"את זה הוא השאיר לרא"ש", משיב הראב"ד בדרך צחות, ומוסיף שאלה משלו: "ולמה עד לחפץ חיים לא עמד אף אחד מגדולי הפוסקים לכתוב ספק שירכו בצורה מסודרת את הלכות לשון הרע? מקום הניחו לו להתגדר בו, כך גם השו"ע השאיר את הנושא הזה של בין אדם לחברו לספרים ולסופרים אחרים".

• אנו מבקשים את ברכת הראש בית דין לכל הלומדים בתוכניות 'דרשו' השונות ובפרט ללומדי תוכנית 'קניין חכמה' שיעסקו בתקופה הקרובה בספר 'ארחות חיים' בעז"ה.

"ה' יעזור שתהיה ללימוד הזה פעולה, שכל הלומדים יזכו להשתמש במה שהם לומדים ולעשות עם זה מעשה".

מקומות שבהם כותב הארחות חיים אחרת ממה שכותבים יתר הפוסקים, כמו למשל לגבי ייחוד עם אחותו, או בנושא של אמירת שניים מקרא ואחד תרגום עם רש"י שמשמע מדבריו שזה חיוב גמור ואלו בשו"ע כתב שמדינא אפשר לצאת ידי חובה על ידי אמירת שניים מקרא ולימוד רש"י או תרגום, וירא שמים יקרא תרגום וגם ילמד רש"י.

"ארחות חיים להרא"ש זה ספר הלכה וכך צריכה להיות ההתייחסות לדבריו, כפסקי הלכה ברורים. כשמו כן הוא, כפשוטו, זו הדרך בה יהודי צריך ללכת במשך כל היום.

"לגבי אמירת שניים מקרא ואחד תרגום עם רש"י זה בוודאי שמי שקורא ואינו מבין מה הוא קורא לא יצא ידי חובתו. לא מספיק רק לקרוא, צריך גם להבין ובארחות חיים כתב אפילו לעיין כפי יכולתו. כך מובא גם מהגר"א, שלא מספיק לקרוא בלי הבנה, חייבים להבין מה שלומדים ובלי זה לא יוצאים ידי חובה".

• באנו לשמוע ממורן הראב"ד על החשיבות הגדולה של לימוד הספר הזה ולימוד מוסר בכלל.

הוא שנגזרה גזירה על כלל ישראל, והקב"ה ציווה למלאך השליך גחלים, כתוב שהמלאך השליך למלאך אחר, ובינתיים נצטננו הגחלים וכשהשליכו אותם על ירושלים, לא פגעו הגחלים ונשארו עמ"י לפליטה. כיצד למעשה, אפשר ליישם את הדברים בחיי היום יום?

קודם כל עם אשתו כגופו. כשאדם עושה חסד עם האישה, הוא עושה חסד עם עצמו, "גומל נפשו איש חסד" וזו הדרגה הכי גבוהה שיכולה להיות. מובא בחז"ל מדרש מבהיל. כתוב: "ואחר קבר אברהם אבינו את שרה", דומני שלשון המדרש הוא כך: אמר הקב"ה: "תפסת אומנותי בא ולבוש לבושי", ואברהם זכה, ואף הלך בתוך האש. אברהם עשה כ"כ הרבה חסדים, אבל לכאורה היה נמנע מללכת בתוך האש. הקב"ה השלים את מידת החסד של אברהם אבינו, "תתן אמת ליעקב חסד לאברהם". קבורת האשה, זהו דבר אלמנטרי, והתורה מחשיבה זאת לחסד. אפילו דבר שאדם חייב ממש, לא הולך לאיבוד, בין אם זה דברים גדולים, ובין אם זה הדברים ההכרחיים ביותר - הכל נחשב לחסד ממש.

כשאנו מדברים על הנושא שאדם צריך לדעת להכיר טובה ולגמול חסד, עלינו להבין שזה עצם מהותו של האדם. מי שאינו מכיר טובה, ואינו גומל חסד יש בו פגם בעצם מהותו.

נאמר בפסוק: "קדושים תהיו", והמצוה הראשונה היא, "איש אביו ואמו תיראו", אנשים הולכים "לתפוס" מלאכים, "קדושים תהיו", מבהירה לו התורה, תתחיל עם אבא ואמא, אל תקפוץ רחוק, ואח"כ אתה חייב להמשיך ולעשות חסד עם כל אחד.

במזמור של "אשת חיל" נאמה: "גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה", כותב התרגום: "גמלתהו" - פרעתא טבא, היא לא הרגישה שהיא עושה חסד מיוחד. גמלתהו - מלש' לגמול היא הרגישה שהיא בעצם משלמת, היא פורעת את החוב על כל מה שהוא עשה לה.

ומכאן לשאלתך, צריכים לדעת שבין בני הזוג, האיש פורע לאישה והאישה פורעת לאיש. אף אחד לא עושה עם השני, כל אחד צריך להבין שכל הטבה שאישה עושה עם בעלה ולהיפך היא פורעת על כל מה שמקבלת מהבעל וכן הדבר עם הבעל.

הנה כי כן, הלימוד בספר "תומר דבורה", הינו חובה קדושה והשתדלות בסיסית עבור כל יהודי עובד ה', ששאיתו היא ללכת בדרכי הבורא יתברך. והקב"ה יראנו נפלאות, וכל אשר נעשה נצליח...

ואני אוסיף על זה, שבד"כ אם הקב"ה מצווה את האדם לעשות דבר מסוים והוא לא עושה זאת, הוא ממרה את פי ה', מפני שלא עושה את המצווה. אבל אצל הצפרדעים, בכל מקום שנכנסו אליו הם קיימו את המצווה, ומדוע בחרו להיכנס לתנור? כדי שיתקיים רצון ה'.

מכאן למדו חנניה, מישאל ועזריה שצריך למסור נפש על קידוש ה'. לא פעם שרתם, מן הסתם, את השיה: "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים", ויש לי שאלה על הבקשה הזו: מה פירוש "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" אין לזה לכאורה שום הסבר ובחסי ה' אומר לכם את האמת בפירוש הדבר הזה.

הספר 'תומר דבורה' מדבר על י"ג מידות, ומגיע גם למידה השישית "כי חפץ חסד הוא", וכותב שם: "כבר פירשנו במקומו, שיש בהיכל ידוע מלאכים ממונים לקבל גמילות חסדים שאדם עושה בעולם הזה, וכאשר מידת הדין מקטרגת על ישראל, מיד אותם המלאכים מראים החסד ההוא והקב"ה מרחם על ישראל, מפני שהוא חפץ בחסד, ואם היות שהם חייבים אם הם גומלים חסד זה לזה מרחם עליהם וכמו שהיה בזמן החורבן, שנא' לגבריאל בא אל בינות לגלגל, כי הוא שר הדין והגבורה וניתן לו רשות לקבל כוחות הדין בינות לגלגל, מתחת לכרובים מאש המזבח, דהיינו דין גבורת המלכות והיה הדין מתחזק עד שביקש ללכות את הכל, לקעקע ביצתן של ישראל מפני שנתחייבו כליה". הקב"ה ציווה לקחת גחלים ולהשליך על ירושלים, ואם ככה היה עושה המלאך לא היה נשאה חס ושלום, שריד ופליט משונאיהם של ישראל, כלומר ישראל יותר לא היה קיימים, וכתבי: "וירא לכתובים תבנית יד אדם תחת כנפיהם, דהיינו שאמר הקב"ה לגבריאל הם גומלים חסדים אלו עם אלו ואף אם הם חייבים נצלו, והיה להם שארית, והטעם מפני מידה זו "כי חפץ חסד הוא" זה במה שישאל גומלים חסד, ואותו צד מזכיר להם אם היות שאינם כשרים בצד אחר".

ישנו מלאך שממונה לאסוף את החסדים של כל יהודי שעושה עם חברו. תפקידו של אותו מלאך, הוא לאסוף את החסדים ובשעה שיש ח"ו גזירת כליה על ישראל, רומז הקב"ה לגבריאל המלאך: 'עכשיו הראה לי את החסדים שבני עושים!' ואע"פ שנגזרה הגזירה, הקב"ה מרחם "כי חפץ חסד הוא".

"מלאכי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" - זהו הפשט האמיתי ואולי היחיד, "הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" - הגם שהמצב

סיפור בהמשכים

מאת: יעקב א. לוסטיגמן

תקציר הפרקים הקודמים:

החלק השישי והאחרון של המשנה ברורה, ונאלץ להקדיש את זמנו בעיקר לעיסוק בצרכי ציבור. כספי התמיכה הממשלתית הגיעו, מושל המחוז מעוניין לעזור ליהודים, אך ראש האצילים הפולני אינו מצליח לכבוש את שנאת היהודים המפעפעת בו, ומתערב לרעת היהודים, כשהוא יוזם חלוקה בלתי שוויונית שפגעה פגיעה משמעותית ביהודי העיירה.

בתיים של החפץ חיים ובני משפחתו נשרפים בשרפה השניה שפקדה את ראדין, וכילתה את כל הבתים ששרדו את השרפה הראשונה שפרצה כשנה קודם לכן. החפץ חיים שאיבד את רעייתו בין שתי השרפות, שבור ורצוף אך אינו נכנע למצב ומתאמץ בכל כוחו לסייע לתושבי העיירה שאבדו את בתיים. בינתיים הוא נאלץ להפסיק את כתיבת

פרק י"ג // סוף דבר

בשנת תש"ט, והיא נטמנה בבית העלמין 'נחלת יצחק' בתל אביב.

רבי צבי הירש לוינסון ורעייתו שרה נותרו להתגורר עם החפץ חיים עוד שנים ארוכות עד לפרוץ מלחמת העולם הראשונה, כעשר שנים מאוחר יותר. כשהתקרב קו החזית לראדין גלו החפץ חיים ובני משפחתו, כמו גם תלמידי הישיבה ממקומם, והתפרדה החבילה למשך זמן מה, עד שהחיים היהודיים בעיר שוקמו לאחר המלחמה. במהלך המלחמה שימש מבנה הישיבה כאורווה לסוסיהם של החיילים, רח"ל. אלא שבשיקומה של העיירה כבר לא נטל רבי צבי הירש חלק, לאחר שנפטר ל"ע זמן קצר אחרי המלחמה בעודו בגלות בעיר סאנוואסק ברוסיה, ב"ח שבט תרפ"א.

הרבנית שרה וכל ילדיה ונכדיה, נרצחו על ידי הנאצים האורים ימ"ש וזכרם, בשנות הזעם האיומות באירופה. רובם נרצחו במהלך 'טיהור' העיירה ראדין מיהודיה, ונורו אל תוך קבר האחים הגדול שנכרה בכניסה לבית העלמין, סמוך ונראה לציון קודשו של מרנא החפץ חיים, בו נקברו למעלה מ-2,100 יהודים קדושים וטהורים, הי"ד.

מזוגתו השניה נולדו לחפץ חיים בן ובת. בתו של הח"ח היתה הרבנית פייגא חיה זקס שכאמור בפרק הקודם הקימה דור ישרים מבורך. בנו רבי אהרן הכהן קגן, נמלט מאימת הנאצים יחד עם אמו, אלמנת החפץ חיים הקדוש. הם היגרו לקנדה וממנה לניו יורק, שם נפטרו ומנוחתם כבוד. רבי אהרן עצמו לא זכה להקים משפחה, אך למרות זאת כיהן ברבנות וזכה להערכה רבה בקרב מכריו. \\ תם ולא נשלם

הערת הכותב: תיאור ההתרחשויות בעיירה ראדין ופרטים נוספים שהובאו אודות מרנא החפץ חיים וקורותיו, נלקחו ברובם המוחלט מתוך קונטרס הזיכרון שכתב בנו רבי אריה לייב הכהן פופקא זצ"ל.

החפץ חיים החליט להישאר בראדין, וסייע בשיקומה של העיר עד שעמדה על תילה. במקביל המשיך לעמול על חיבור הכרך השישי והאחרון בספרו 'משנה ברורה', עד שבירך על המוגמר בתחילת שנת תרס"ז. עם סיום כתיבת המשנה ברורה ערך החפץ חיים סעודה גדולה לתושבי עירו, ועשה סיום גדול לכבודה של תורה. החפץ חיים עצמו כתב את הדברים הללו באיגרת ששיגר לבנו רבי אריה לייב ששהה באותה העת תקופה ארוכה בוורשה בירת פולין, והיה כותב ומקבל איגרות רבות מאביו הקדוש.

לאחר שבנו רבי אברהם נפטר בבחרותו, מתוך מחלה ממושכת בעקבות צעידה רגלית שעשה בעיצומו של החורף מתוך מסירות נפש ללימוד התורה (הגר"א לופיאן ספד לו פעם וסיפה: "הכרתי את רבי אברהם, הוא היה א צווייטער חפץ חיים"), ובנו האחר העתיק את מגוריו לעיר אחרת, נותר החפץ חיים עם שתי בנותיו הנשואות. מרת שרה, אשת הגאון רבי צבי הירש לוינסון, שהתגוררה עם החפץ חיים בביתו, ואחותה מרת גיטל התגוררה בבית שנבנה עבורה בחצר ביתו של החפץ חיים. הערכתו של החפץ חיים כי חתניו יעזבו את ראדין ביום מן הימים, אכן התגשמה באופן חלקי, וחתנו רבי אהרן הכהן, מח"ס 'עבודת הקרבנות', שהיה יד ימינו של חמיו בניהול הישיבה הקדושה, והיה שותפו בלימוד וכתבת חיבורו הגדול המשנה ברורה, קיבל הצעה לכהן פאר כרבה של העיירה נאוואשווענצאני בפלך וילנא, ונענה לה בחיוב.

לימים, עוד בחייו של מרנא החפץ חיים, הגרו בתו וחתנו אלו, עם ילדיהם, לארץ הקודש והתגוררו ביפו, שם כיהן רבי אהרן כראש ישיבת 'אור זורח'. רבי אהרן נפטר כשנתיים וחצי לאחר פטירת חמיו הגדול, בכ"ז שבט תרצ"ו ונטמן בהר הזיתים בירושלים. כשרעייתו הרבנית גיטל נפטרה בשנת תש"ט, כבר לא התאפשרה הגישה להר הזיתים,

מתולדותיו של מרנא החפץ חיים ז"ע"א
הבערה בעיירה

ברחר לך

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 594 ש"ח מסלול מס' 5	מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 4	מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3	מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 2	מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1
בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 450 ש"ח	בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח	בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח
מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:	מקבלים:
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר	סט 'משנה ברורה' מהודר
גביע יוקרתי מְקֻסָּף	'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'	ספר 'חפץ חיים'	ספר 'חפץ חיים'	בהוצאת 'דרשו'
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	הספר החדש 'מועד לדוד'	'דרש דוד מועדים' 2 כרכים	הספר החדש 'מועד לדוד'	
סכין לחלות מְקֻסָּף	כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף	סכין לחלות מְקֻסָּף	סכין לחלות מְקֻסָּף	
5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח	כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח
מתנה בשווי 594 ש"ח	מתנה בשווי 533 ש"ח	מתנה בשווי 514 ש"ח	מתנה בשווי 508 ש"ח	מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

מתנה לפורים

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:
1.700 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה.
הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

מתנה בשווי 1.702 ש"ח
חסול מס 10

בתרומה ע"ס 46 ש"ח לחודש 24X חודשים
סה"כ 1.104 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'הפנץ חיים'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- קערת ליל הסדר מְכַסֵּף בשילוב עץ
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- 15 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.702 ש"ח

מתנה בשווי 1.207 ש"ח
חסול מס 9

בתרומה ע"ס 40 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 800 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'הפנץ חיים'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- קערת ליל הסדר מְכַסֵּף בשילוב עץ
- 10 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.207 ש"ח

מתנה בשווי 1.182 ש"ח
חסול מס 8

בתרומה ע"ס 39 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 780 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'הפנץ חיים'
- ספר 'דרש דוד מועדים'-פסח
- קערת ליל הסדר מְכַסֵּף בשילוב עץ
- 10 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.182 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
חסול מס 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'הפנץ חיים'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- כף הגשה לעוגה מְכַסֵּף
- סכין לחלות מְכַסֵּף
- 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
חסול מס 6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- גביע יוקרתי מְכַסֵּף
- 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

שמחת יום טוב מושלמת

מזכיר הסוגיות והעניינים הנידונים בספר: כדיון מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל • חיוב נשים במצות שמחה ברגלים • חייב אדם לטהר את עצמו ברגל • הקבלת פני רבו ברגל • מכון מלאכתו לעשותה במועד • חיוב צרכי רבים במועד • חיוב צרכי רבים במועד • מנישה אומן ומעשה הדיוט בחול המועד • הותר צרכי רבים במועד • מצות מלאכתו לעשותה במועד • מצות סיפור יציאת מצרים • אמירת 'מה נשתנה?' • חיוב נשתנה? • חיוב נשים כארבע כוסות • חיוב קמנים בארבע כוסות • מצות הסיכה דרך הירות • חיוב אכילת כרפס • חיוב אכילת כרפס • חיוב אכילת כרפס • חיוב אכילת כרפס

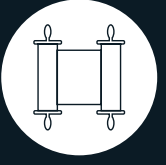

הספר מועד לדוד

חידושים וביאורים, בסוגיות המועדים, מאירי עינים ומשובבי נפש, המעניקים שמחת יו"ט מושלמת, עיון למדני בשפה ברורה ונעימה.

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

מצות שמחת יום טוב • נשיאת כפים בחוץ לארץ • יום טוב שני של גלויות • הותר מלאכת כישוף המון מדין הפקר לדעת התוספות • חיוב בדיקות המון לשיטת רש"י • חיוב בדיקות המון חיוב בעייה על מצה פרוסה כליל הסדר • שיעור כוונת במצות מרור • מצות חובב

מה מברכים על קליפות הדרים מסוכרות? מה מברכים על 'פִּיחָה'? וכיצד יתכן שמברכים 'העץ' על מים?

ברכה על קליפת פירות

- קליפה הנאכלת בדרך כלל ביחד עם הפרי, כגון קליפת תפוח ואגס - ברכתה 'העץ'; אם משום שהיא עצמה נחשבת כחלק מהפרי, ואם משום שכמעט תמיד דבוק בה מעט מהפרי.
- קליפות הדר מסוכרות, שמקורן בפירות שלא גודלו במיוחד לצורך ייצור הקליפות, יש לברך עליהן 'שהכל'. ומרקחת של קליפת אתרוג עם סוכר ודבש, נחלקו הפוסקים אם דינה ככל קליפות ההדר.
- מאכל חמוץ או מר שאינו ראוי לאכילה, אין לברך עליו. ואם הוא ראוי לאכילה בשעת הדחק, יש לברך עליו 'שהכל', ואף אם מדובר בפרי העץ.

ברכה על פרי שלא בצורתו המקורית

- פרי שריסקוהו או מיעכוהו באופן שתואר הפרי וצורתו אינם ניכרים כלל - ברכתו 'שהכל'. ואם ניכרים מעט ברסק עצמו תואר הפרי וצורתו - יש לברך 'העץ' או 'האדמה'.
- על פי הכללים האמורים, הורו פוסקי זמננו לעניין מחית תפוחי אדמה, המכונה 'פִּיחָה' - שאם מיעכוהו במועך ידני - ברכתו 'האדמה', אך אם ריסקוהו ב'בלנדר' עד שנעשה נוזלי - ברכתו 'שהכל'.
- מיצי פירות ברכתם 'שהכל', כיון שאינם נחשבים כחלק מהפרי. ואף הנוזל הנמצא בתוך הפרי ללא סחיטה - ברכתו 'שהכל', אך אם מברך על הפרי, אינו צריך לברך על נוזל זה בנפרד.
- יש מהפוסקים שסוברים כי יתכן שברכת השוקולד היא 'העץ'. ויש מהם שהורו כי האוכל פרי שברכתו 'העץ' יחד עם שוקולד, יברך 'שהכל' על מאכל אחר.
- מים שבישלו בהם פרי או ירק, ברכתם 'שהכל', אלא אם כן התקיימו בהם מספר תנאים, שאז ברכתם 'העץ' או 'האדמה' (בהתאם לפרי ולירק), משום שהם מקבלים טעם חזק מהפרי ונחשבים כפרי עצמו. אולם, יש מהראשונים שסוברים שברכת המים היא 'שהכל' בכל מקרה, כיון שנהנים מהם כמשקה ולא כמאכל; וכן המנהג.

ספק בברכה אחרונה

- מאכל שיש ספק לגבי ברכתו האחרונה, אם הברכה היא 'מעין שלוש' או 'בורא נפשות' - אין לאוכלו אלא בתוך סעודה, או לאכול במקביל שני מאכלים נוספים שברכותיהם 'מעין שלוש' ו'בורא נפשות'.
- מאכל שיש ספק שמא ברכתו היא 'על המחיה' - יש לברך 'על העץ' על פרי, או 'על הגפן' על יין, ולהוסיף בברכתו "על המחיה" מספק.
- מים שבושלו או הושרו עם פרי מ'שבעת המינים', קיים ספק לגבי הברכה האחרונה של מים אלו, אם היא 'על העץ', או 'בורא נפשות', ויש לנהוג כפי האמור לעיל לעניין מקרה של ספק כזה.

ברכה על פרי חי ומבושל

- פירות וירקות ניתנים לאכילה בצורות שונות: חי, מבושל, מאוּדָה, מטוגן, אפוי ועוד; ואין לברך על פרי או ירק 'העץ' או 'האדמה' אלא בצורה שרוב בני האדם אוכלים אותו. כלל זה מתייחס לכל הפירות והירקות, למעט גרעיני חיטה ושאר מיני הדגן, כולל אורז.
- כמה דוגמאות מעשיות על פי האמור: תפוח - ברוב הזנים נאכל בדרך כלל חי, אפוי, או מבושל כלפֶתָן וכֶכֶסֶק, ורק בצורות אלו יש לברך עליו 'העץ'. עגבניה - נאכלת בכל צורה שהיא: חיה, מבושלת, מאוּדָה, מטוגנת או אפוייה; ולכן ברכתה תמיד 'האדמה'.

מיץ ענבים - האם נחשב כסעודה לעניין 'קידוש במקום סעודה'?

והאם תמרים נחשבים כסעודה לעניין זה?

הרב משה גרין

קידוש ליל שבת וקידוש יום השבת - יש לערוך 'במקום סעודה', כלומר, בסמוך לאכילת סעודה. וכתבו הפוסקים שכל מאכל העשוי מחמשת מיני דגן נחשב כסעודה; ואף יין - במקרה שאין מאכלים ממיני דגן, העדיפים על היין - נחשב כסעודה, כיון שהיין 'סועד את הלב'. ויש הסוברים כי יש לשתות 'רביעית' יין נוספת מלבד זו של הקידוש, ולכתחילה יש להחמיר כדעתם. אולם, יש החולקים וסוברים, שייך אינו נחשב כלל כסעודה לעניין זה, ולכן אין להקל ולהחשיב את היין כסעודה כי אם בשעת הדחק, ובקידוש הלילה יתכן שאין לסמוך על כך אף בשעת הדחק. ולדעת

המקלים ביין, יש אומרים שאף מיץ ענבים נחשב כסעודה לעניין זה, ויש אומרים שמיץ ענבים אינו נחשב כסעודה לכל הדעות. יש שכתבו שתמרים אף הם נחשבים כסעודה לעניין זה, כפי המבואר בדניי ברכות הנהנין (שו"ע או"ח רח, יז) שהמברך עליהם ברכת המזון יצא ידי חובתו, מטעם שהם מזינים את הגוף בדומה למיני דגן. והגר"א נהג לקדש בסמוך לסעודת פת בלבד, ולא 'מיני מזונות' או יין.

[שו"ע רעג, ה, משנ"ב כב, כה, כו וכו', שעה"צ כט, וביה"ל ד"ה כתבו; ביאורים ומוספים דרשו, 29, 31 ו-33]

מה בין לימון בכוס קולה לבין לימון בסלט?

על כך ועוד בפרק שני זה של דיני איסור סוחט והיתר סחיטה לתוך אוכל

הרב יצחק פוליטנסקי

ההבדל בין סחיטת פירות לשתיה לסוחט לתוך אוכל

סחיטת משקה מן הפרי נאסרה כאשר היא מיועדת לשתיה וכדו' וע"י סחיטתו מפריד את הנוזלים מהפרי ונעשים משקה הראוי לשתיה ובכך הדבר דומה למפרק גרעינים מהמוץ, שבפעולת מלאכת דש. אך בשונה מכך כשסוחט פרי לתוך אוכל כדי לתקנו לאכילה או כדי לתת בו טעם, אין חשיבות של "משקה" במיץ היוצא, אלא נחשב כאוכל מאחר והוא בא מיד לתוך האוכל, ואין כל איסור לפרק אוכל מאוכל. להלן יובאו תנאי ההיתר לסחיטה זו.

סחיטת ענבים לתוך אוכל

אף שנפסק כדעת רוב הראשונים שסחיטה לתוך אוכל מותרת, בכ"ז כאשר מדובר בפירות שאיסור סחיטתם הוא מדאורייתא, כזיתים וענבים, הורו הפוסקים שהמחמיר בהם (כדעת הר"ח האוסר) ולא סוחטם אפילו לתוך אוכל, תבוא עליו הברכה.

תנאי ההיתר לסוחט פירות לתוך אוכל

1. סוחט את הפרי בידו ולא בכלי.
2. סוחט ישירות על האוכל או לתוך האוכל, אבל אסור לסוחט לכלי ריק גם אם מתכוון לשפוך אותו מיד לאחמ"כ על האוכל.

3. מותר רק כאשר רוב המיץ היוצא נבלע באוכל, או כאשר רוצה לתקן את האוכל ע"י המיץ היוצא, שאז יהיה מותר לסחוט רק בכמות המתאימה לתיקון אוכל זה ולא יותר, והדבר מותר גם אם המיץ לא יספג כולו באוכל אלא יזוב ממנו, כגון בסחיטת לימון על דג. 4. יש מהפוסקים שהצריכו בשעת הסחיטה שלא תהיה לו כוונה לתת את האוכל הספוג במיץ, לתוך משקה אחר, ואם התכוון לכך בסחיטתו, חל על מיץ זה שם "משקה" עוד לפני שנכנס באוכל והדבר יהיה אסור, אך יש שהתירו זאת.

לסוחט לימון על דג או סלט

מותר לסחוט לימון על דג או על סלט וכדו' כדי להוסיף בהם טעם, גם אם הלימון לא יספג כולו בתוך האוכל אך לא יסחט יותר מהמקובל בתיבול אוכל זה, ויזהר כשסוחט על דג מבושל או אפוי שלא יהיה הדג רותח (שנחשב מבשל כדי קליפה). לסוחט לימון על סוכר כדי להכין מהסוכר לימונדה כאשר סוחט לימון על סוכר, ובכוונתו לשפוך את הסוכר אח"כ לתוך מים כדי לעשות לימונדה וכדו', נחלקו בכך הפוסקים האם הדבר מותר או אסור.

(התקציר הובא מספרים ומקורות שונים,

אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)